POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ● ŠT. 51. ● 13. DECEMBRA 1957 ● LETO XXVI ● CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

OB IZREDNI SKUPŠČINI »PARTIZANA« SLOVENIJE

ZMAGA FESTIVALSKE MISLI

Menimo, da je bila ena izmed osnovnih misli na nedavni izredni skupščini »Partizana« Slovenije v tem, kako organizacijsko in vsebinsko usmeriti telesnovzgojno organizacijo, da bi telesna kultura in šport ne bila domena le ozkega kroga državljanov, namreč, da bi postala dostopna za najširše ljudske množice. Že doslej je bilo zlasti po posvetovanju predstavnikov »Partizana« v Kranjski gori obilo načelnih razprav prav o usmerjenosti republiškega vodstva »Partizana«, ki je smatralo, da so proste vaje in orodna telovadba najosnovnejši pogoj za razvoj tako telesne vzgoje kot športa sploh. Iz tega so potem izhajale težnje po omejevanju telesne vzgoje zgolj na ti ozki področji in na drugi strani strah osnovnih Partizanovih organizacij, da bi povedale, da tega ne pojmujejo tako ozko in da se ukvarjajo tudi s posameznimi športnimi panogami.

Vse to je, razumljivo, ožilo krog ljudi, ki imajo res veselje do telesne kulture in športa, usmerjenost posameznih vodstev pa je preprečevala, da bi mogli svoja hotenja in nagnjenja po vsestranejši telesni kulturi tudi uresničevati. Prvi korak k temu je bil storjen ob letošnjem republiškem festivalu telesne kulture, ki so ga priredila skupno društva »Partizan« in športne organizacije. Porodila se je festivalna misel po enotnosti telesne kulture in športa, ki je naletela na odpor pri določenem krogu republiškega vodstva »Partizan«.

V prvi vrsti bi kazalo ločiti dvoje stvari:

— vsa prizadevanja za razširitev telesne kulture in športa morajo biti usmerjena v en sam cilj: da bi se na teh področjih izživljalo čimveč ljudi, zlasti mladine, posebej delavske mladine, da naj predstavlja gojitev telesne kulture in športa zdravo razvedrilo delovnemu človeku; zato naj organizacijske oblike ne bodo zapreka, marveč spodbuda, in drugič

— ločiti je treba rekorderstvo od amaterizma, pri čemer pa se jasno zavedamo, da bo prav množičnost telesne kulture pokazala talente, ki morejo ob izrednih pogojih pokazati skrajnosti človekove zmogljivosti v posameznih panogah. Vsi pa moramo računati z normalnimi pogoji zaposlenega delavca ali uslužbenca, ki mu gojitev telesne kulture in športa ne predstavlja življenjskega smotra, marveč veliko bolj smotrno in zdravo uporabo časa — zdravo razvedrilo.

V delovnih kolektivih se spontano pojavlja potreba po takem razvedrilu, zato vrsta športnih aktivov v delovnih kolektivih, katerim pa so še do nedavnega jemali legitimacijo telesne kulture ter jih proglašali za »divjo« fizkulturo, ki le škoduje razvoju. Gojimo torej telesno kulturo povsod, kjer je zanimanje zanjo, spodbujajmo ljudi k temu, hkrati pa ustvarjajmo tudi gmotne pogoje za tako gojitev telesne kulture.

Delovni kolektivi so že doslej izdali precej denarja za te namene, vendar prenekaterikrat zgolj za tekmovanja in orgenizacijske potrebe vase zaprtih klubov. V sindikatih smo za načelo, naj bi predvsem z gradnjo raznih igrišč, nabavo športnih rekvizitov itd. ustvarjali gmotne pogoje za hiter razvoj telesne kulture in športa ter predvsem zato namenili sredstva, ki jih dajemo v ta namen.

Od strokovnih telesnovzgojnih in športnih organizacij pa pričakujemo, da bodo zagotovila tudi strokovno vodstvo telesnovzgojnega uveljavljanja v delovnih kolektivih, posebej pa še, da se resneje lotijo proučevanja tako imenovane delovne telovadbe, saj je obilo delovnih operacij, ki delavčevo telo enostransko razvijajo ter je zato potrebno posebnih gibov, da bi se telo skladno razvijalo.

Prepričani smo, da bo novo republiško vodstvo »Partizana« skladno s temi težnjami naših sindikatov usmerilo svoje delo ter na ta način največ prispevalo tudi k pomnožitvi števila delavcev v svojih vrstah.

PRED OBČNIMI ZBORI OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

Naša glavna opravila

V teh dneh bodo pričela zasedanja občnih zborov občinskih sindikalnih svetov. Ta zasedanja vsekakor zaslužijo posebno pozornost. Tako pozornost zaslužijo predvsem zato, ker postaja oblikovanje komunalne skupnosti vse važnejše in odločilnejše tako za razvoj našega družbenega sistema, kot za neposredne življenjske pogoje delavstva.

Že na občnih zborih sindikalnih podružnic, ki so se pred kratkim zaključili, je bilo občutiti, da postaja sindikalnim organizacijam v podjetjih in ustanovah njihov okvir pretesen. Iz poročil, iz razprav in iz delovnih programov, ki so jih sprejeli občni zbori sindikalnih podružnic je povsem različno čutiti, nekje bolj drugje manj, zavestno in izoblikovano težnjo po kompleksnejši presoji posameznih problemov, ki zaposlujejo delavce in organizacije. Prav zaradi tega bo ena izmed prvih nalog občnih zborov občinskih sindikalnih svetov, da s tenkim družbenim posluhom presodijo in prouče gradivo občnih zborov sindikalnih podružnic in da iz tega gradiva izluščijo glavne probleme, ki so bili obravnavani v podružnicah. Dejstvo je namreč, da so vendar sindikalne podružnice v svojem delu še preveč usmerjene samo na znotraj gospodarske organizacije in ustanove in da zaradi tega marsikje občni zbori niso zmogli dovolj jasno odgovoriti na probleme, ki so bili sproženi na občnih zborih, pa jih ni mogoče v celoti rešiti v okviru podjetij in ustanov, ker so neločljivo povezani s celotnim dogajanjem v komunalni skupnosti. O teh zadevah bo treba jasneje in določneje spregovoriti na občnih zborih občinskih sindikalnih svetov.

Vsekakor je za uspeh in družben pomen občnih zborov občinskih sindikalnih svetov prvenstvene važnosti koncept občnega zbora: gre namreč zato, ali bodo šle sindikalne organizacije v občini na svoj občni zbor s težnjo, da podrobno, po sektorjih sindikalnega dela, prouče vso dejavnost organizacije, ali pa si bodo prizadevale, da na občnem zboru osredotočijo svojo pozornost na nekatere bistvene probleme iz življenja in delovanja komunalne skupnosti, in sicer na tiste probleme, ki so prvenstvene važnosti za gmotni, kulturni in družbeni položaj delavcev in za njihovo neposredno uveljavljanje na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja.

Nobenega dvoma ni, da je svetovati sindikalnim organizacijam v občinah, naj se odločijo za drugi koncept, naj zbero temeljne probleme iz življenja in delovanja delavcev in naj na občnih zborih razvijejo razpravo o njih. Na ta način bodo občni zbori neposredno orientirani na problematiko, ki zaposluje delavstvo v komuni in bodo istočasno povsem jasno odredili akcijska opravila organizacije, ki bo potem celoten svoj organizacijski mehanizem prilagodila in usposabljala za to, da se izvedejo družbene naloge, ki jih bo odredil občni zbor.

FRANC LESKOŠEK - LUKA — JUNAK SOCIALISTIČNEGA DELA

Tako kot smo iz srca želeli tovarišu Luki ob njegovi šestdesetletnici, da bi še mnoga leta živel med nami in s svojo neusahljivo energijo še vnaprej tako kot doslej delal za blaginjo naše socialistične domovine, se tudi danes pridružujemo čestitkam vseh naših delovnih ljudi, ko čestitajo tovarišu Francu Leskošku-Luki ob sprejemu najvišjega odlikovanja — Reda junaka socialističnega dela. To odlikovanje podeljuje predsednik republike najbolj požrtvovalnim tovarišem, ki so največ prispevali za socialistično izgradnjo Federativne ljudske republike Jugoslavije. Zato pa nas tudi ni presenetila vest, da je tovariš Luka dobil to odlikovanje. Veseli smo tega in mu še enkrat iz srca čestitamo!

Člani Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije so te dni na svečanem delu 9. plenarnega zasedanja Centralnega komiteja iskreno in toplo čestitali tovarišu Titu ob njegovem pomembnem delovnem prazniku. Pred dvajsetimi leti je tovariš Tito prevzel odgovorno mesto generalnega sekretarja Komunistične partije Jugoslavije. Generalni sekretar je postal v tistih dneh, ki so bili najtežji za Komunistično partijo in od tedaj naprej je Partija doživela prerojenje, leto 1937 pomeni v polnem smislu besede prelom v življenju in delu naše Partije, našega delavskega razreda in narodov Jugoslavije. Pod njenim vodstvom, pod vodstvom tovariša Tita smo uspešno organizirali vojno proti okupatorju in domačim izdajalcem, uresničili socialistično revolucijo in se lotili izgradnje socialistične ureditve. Vsa naša dejanja so kot silna utelešena prizadevanja tovariša Tita za pravičnost, za mir in za boljše življenje delovnih ljudi,

GOSPODARSKEMU IN DRUŽBENEMU ŽIVLJENJU V KOMUNI MORAJO ODREJATI SMER IN DAJATI TON DELAVCI

Prva zadeva, ki mora temeljito prevevati letošnje občne zbore občinskih sindikalnih svetov je skrbno poznavanje družbenega in ekonomskega položaja komunalne skupnosti, na področju katere deluje občinski sindikalni svet. Pri tem gre za dve stvari: Celoten naš pravni in ekonomski sistem je doživel pomembne spremembe, katerih rezultat je predvsem večja pravna in ekonomska samostojnost komun in tudi večja količina sredstev, s katerimi bodo komune v bodoče razpolagale. Družbeni smoter, ki ga zasledujemo s temi ukrepi, je povsem jasen: okrepiti ekonomsko sposobnost komun, omogočiti jim samostojno in dalekosežnejše gospodarjenje, omogočiti jim, da gospodarijo skladno s svojo gospodarsko zmogljivostjo ter skladno s potrebami tako ekonomskimi, socialnimi, kulturnimi itd. prebivalcev določene skupnosti. Toda, to je samo ena polovica našega smotra. Druga polovica smotra pa je v tem, da mora ekonomska in pravna samostojnost komun okrepiti organizem delavskega in družbenega samoupravljanja, okrepiti položaj delavstva pri odločanju v komuni, okrepiti vpliv delavstva na vse dogajanje v komuni. To za nas ni formalna zadeva. V naših družbenih pogojih je mogoče pričakovati uspešen razmah gospodarskega in družbenega življenja samo pod pogojem, če je odločanje v rokah delovnih ljudi, če imajo na odločanje prvenstveni vpliv zlasti tisti delavci, ki žive zgolj od svojega dela v družbeni proizvodnji, tako od ročnega kot umskega, to je predvsem od tistih, katerih gospodarski položaj je organsko in neločljivo povezan z gospodarskim položajem podjetij, komun itd.

Prav zaradi tega je, tako z družbeno principialnega kot s praktičnega stališča, neverjetno važno, da se s povečavanjem ekonomske in pravne samostojnosti komun povečuje neposreden vpliv delavcev na odločanje o vseh problemih gospodarskega in družbenega življenja v komuni. Samo na ta način je mogoče pričakovati organsko rast proizvodnih sil in sistema družbenega upravljanja, samo na ta način je mogoče pričakovati, da bo neposredna udeležba delavcev pri upravljanju uspela sproti zavreči vse birokratske in ostale negativne tendence, ki bi se sicer v komunah hitro razvile in okrepile, samo tako je mogoče pričakovati, da bodo delavci z neposredno udeležbo pri odločanju razčistili tudi z ozkogrudnimi in profitarskimi tendencami, kjer koli in kadar koli bi se pojavile in z vsemi pojavi kritikastrstva.

Druga zadeva, ki je neverjetno važna, in na kateri mora biti zasnovan koncept občnega zbora občinskega sindikalnega sveta, pa je poznavanje osnovnih družbenih in gospodarskih problemov določene komune in poznavanje njenih materialnih in ostalih zmožnosti ter temeljito poznavanje ekonomskih, socialnih, kulturnih itd. potreb delovnih ljudi, ki žive na tem področju. Poznavanje teh stvari je neverjetno važno za trezno presojanje dejanskega stanja in za pametno odrejanje smernic za družbeno, za akcijsko udejstvovanje delavstva in organizacije v komunalnem življenju. Zato je neobhodno potrebno, da predstavniki sindikalnih organizacij na občnem zboru ugotove najprej te zadeve. Samo na tej osnovi je potem mogoče občnemu zboru sprejeti določene orientacije za družbeno aktivnost in mu je mogoče razglabljati o tem, katerim problemom kaže dajati v gospodarskem in družbenem življenju v komuni, tako v materialnem kot v akcijskem smislu, prednost. Pri tej presoji je seveda treba imeti pred očmi v naših pogojih predvsem problematiko življenjskega standarda delavstva, tako umskih kot fizičnih delavcev, ki so predvsem navezani na svoje zaslužke. S politiko komun je treba tem delovnim ljudem omogočiti, da postane realna vrednost njihovih zaslužkov čimvečja. To se pravi, da se je nujno orientirati tako v investicijah kot v razporejanju sredstev za tekoče potrebe s stališča neposrednih, najbolj občutljivih potreb omenjenih delovnih ljudi. To je tem važnejše, ker je iz objektivnih vzrokov in v zadnjem času pa tudi često iz subjektivnih vzrokov bil problem skrbi za življenjski standard delovnega človeka, fizičnega in umskega, občutno zapostavljen.

Posebno pozornost so poklicani posvetiti občni zbori občinskih sindikalnih svetov problematiki duhovnega življenja delovnih ljudi. Gre namreč za to, da bi morali vsi družbeni činitelji v komuni delati na tem, da se delavcem, fizičnim in umskim, omogoči čimbolj pestro in vsestransko duhovno življenje. To terja najprej razbistritve nekaterih načelnih vprašanj, ki se v našem kulturnem in prosvetnem življenju pojavljajo. Gre namreč za to, da je v konceptih vseh naših kulturnih, izobraževalnih, prosvetnih itd. ustanov treba postaviti v središče delavca in njegove duhovne potrebe. Istočasno pa morajo komunisti in sindikati skrbeti za to, da bo čim širši krog delavcev imel jasne poglede na nekatere osnovne probleme duhovnega življenja in da se bo delavstvo aktivno udejstvovalo pri uveljavljanju načel, ki so v njegovem interesu.

Podoba je, da so sindikalne organizacije v nekem smislu zanemarile skrb za duhovno življenje delavcev, ker so menile, da bodo temu kos Svobode same. Izkušnja opozarja na to, da Svobode brez neposrednega aktivnega dela sindikatov na področju skrbi za duhovno življenje delavcev ne zmorejo izpolniti svojega poslanstva. Delavska prosvetna društva so še vse preveč obrnjena navznoter in se mnogo premalo lotevajo aktivnega presojanja vseh aktualnih kulturnih in prosvetnih problemov, ki so danes važni za delavce. Vsled tega tudi Svobode ne zmorejo postati dovolj široka tribuna, ki bi omogočala delavcem, da prihajajo prek nje v stik s celotnim kulturnim in prosvetnim življenjem pri nas in da bi jim omogočale, da dajejo temu življenju tudi svoj ton. Zdi se, da je o problemih duhovnega življenja delavcev bilo na občnih zborih sindikalnih podružnic mnogo premalo govora in da so organizacije v tem pogledu neorientirane, oziroma, da imajo zgolj kratkoročne in prakticistične orientacije. Zavedati se je treba, da je poleg materialne osnove, ki je predpogoj za razmah delavskega upravljanja in razvoj proizvajalnih sil, neverjetno velika postavka duhovna zrelost delovnih ljudi in njihova razgledanost. Marsikdaj se na teh vprašanjih lomijo uspešne intervencije delavcev tako na področju gospodarstva kot na področju kulturnega in družbenega življenja. S teh vidikov so poklicani občinski sindikalni sveti spregovoriti o duhovnem življenju delavcev in tem potrebam primerno morajo odrediti svojo orientacijo v delovnih programih.

DELAVCEM JE TREBA ZAGOTOVITI STALEN IN UČINKOVIT VPLIV NA ODLOČANJE V VSEH ORGANIH KOMUNE

Dve stvari sta odločilnega pomena za stalen in učinkovit vpliv delavcev na odločanje v vseh organih komune: prva je jasna družbena orientacija delavcev, ki jo morajo zagotoviti sindikati, druga pa so take oblike družbenopolitičnega dela sindikatov, ki tudi v organizacijskem smislu zagotove vpliv delavcev na organe v komuni. V zvezi s tem kaže na občnih zborih občinskih sindikalnih svetov spregovoriti in v delovnih programih predvideti tudi konkretne ukrepe glede tehle zadev:

Neverjetno velike važnosti zato, kako more priti vpliv delavcev, neposrednih proizvajalcev do izraza v vseh pristojnih organih v komuni, je sam sistem dela teh organov. Pri tem sta odločujoči dve stvari: kako pripravljavci zasedanj posameznih organov družbenega upravljanja pripravijo zasedanja, to je, kako vnaprej obveste člane teh organov o problemih, za katere predlagajo, da jih organi vzamejo v pretres, in drugič, s kakšnimi problemi prihajajo sklicatelji na zasedanja teh organov.

Iz dosedanjih izkušenj je opazno, da člani posameznih ljudskih odborov, še češče pa člani raznih svetov in odborov družbenega upravljanja neposredno pred zasedanjem zvedo za dnevni red in so o problematiki zadev, ki se predvidevajo za razpravo na zasedanjih in o katerih je treba odločati, najčešče zelo površno obveščeni. S takim načinom dela je seveda treba prekiniti, ker ne dopušča aktivnega sodelovanja članov pri presojanju in odločanju in ker je v svojem bistvu nedemokratičen, ker ne omogoča članom posameznih organov, da bi se predhodno posvetovali z organizacijami in članstvom, ki jih je izvolilo ali odredilo v določene organe. Vsed tega je nujno potrebno, da si občinski sindikalni sveti naložé dolžnost, da bodo z vsemi silami delali na tem, da bodo pristojni činitelji v občinah, v občinskih organih, v organih družbenega upravljanja vnaprej obveščali člane teh organov o problemih, o katerih kaže razpravljati in jim vnaprej tudi sporočali stališča, ki bodo na zasedanjih predložena v odločanje. Samo na ta način bodo sindikati zagotovili, da bo sistem dela organov družbenega upravljanja v komuni tak, da bo omogočal članom teh organov, da se posvetujejo s svojimi organizacijami in članstvom. Na ta način bo zagotovljeno, da bodo posamezni predstavniki v organih družbenega upravljanja dejansko nastopali v imenu delavcev in organizacij, da bodo prihajali na seje z jasnimi stališči in da bodo znali obračunavati s posameznimi birokratskimi in ozkosrčnimi tendencami, ki bi se pojavile v organih družbenega upravljanja

Poleg tega pa je po dosedanjih izkušnjah opazno, da so posamezni organi družbenega upravljanja v komuni mnogo preveč obremenjeni s strokovno upravnimi opravili. To vodi k temu, da se povsem prenaša odgovornost za strokovno upravno delo s strokovno upravnega aparata na organe družbenega upravljanja in da se organe družbenega upravljanja spreminja v neke vrste strokovne ko-

(Nadaljevanje na 4. strani)

V CELJU SO ODPRLI ŠOLO DELAVSKEGA UPRAVLJANJA

LED JE PREBIT

Šolo je odpri predsednik celjskega Okrajnega sindikalnega sveta tovariš Ivo Žmaher. — V šoli je prostora za 30 slušateljev. — Prvi tečaj se je pričel 9. decembra in bo trajal 14 dni.

Končno smo v Sloveniji dobili prvo stalno šolo za delavsko upravljanje. V prostorih bivše restavracije pri »Mlinarjevem Janezu« v Teharjih pri Celju je bila na pobudo celjskega okrajnega sindikalnega sveta in komisije za delavsko in družbeno upravljanje okrajnega odbora Socialistične zveze v Celju, pretekli petek odprta taka šola. Spočetka bodo v njej tečaji le za člane delavskih organov upravljanja, kasneje pa se bo delo šole razširilo še na organe družbenega upravljanja.

Program prvih tečajev je razdeljen na tri dele: politično družbeni del predavanj, naš gospodarski sistem in sistem dela delavskih organov upravljanja. Stane Sotler, sekretar okrajnega odbora Socialistične zveze, je v otvoritvenem govoru naglasil, da samo s to šolo ne bo mogoče zadostiti vsem potrebam po vzgoji delavskih organov upravljanja, marveč v občinah še dalje prirejati krajše seminarje za posamezna vprašanja gospodarjenja in upravljanja. Tako bo ta osrednja šola le del celotnega sistema vzgoje članov delavskih in družbenih organov upravljanja v celjskem okraju.

Za celjske izkušnje pri ustanavljanju te šole se posebej zanimajo še v Mariboru in Kopru, kjer tudi nameravajo ustanoviti tako šolo. Vsekakor pa bo treba storiti še korak naprej in resneje razmišljati o ustanovitvi republiške šole za organe delavskega in družbenega upravljanja, pri čemer bodo izkušnje celjske šole vsekakor zelo dobrodošle.

Uresničitev naših želja

je v naših lastnih rokah

Tovariša Toneta Šturma, poslanca zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine ne bi mogel najti ob bolj primernem času, kot sem ga našel. Doma v kuhinji je sedel takrat, ko je bil marsikdo v kinu, na sprehodu s svojimi otroci. Sedel je za mizo in pred njim je ležalo razgrnjeno gradivo o petletnem planu. Začudili sem se, zakaj ima pred seboj podatke o planu, ko ga je vendar pred dnevi Zvezna ljudska skupščina že sprejela.

»Poročilo za občni zbor našega sindikata pripravljam in zato...«

Tone Šturm je predsednik Republiškega odbora sindikata rudarjev in metalurgov. Poročilo je pripravljal, kot pravi, zato je prelistaval plan in obrazložitev k planu, si izpisoval številke in podatke, ki govore o bodočem razvoju teh dveh in seveda tudi ostalih panog gospodarstva in gospodarstva sploh. Zato, ker je prav tedaj prebiral podatke, pravim, da ne bi mogel izbrati boljšega časa, kajti obiskal sem ga, da bi mi povedal nekaj splošnih misli o delu Zvezne ljudske skupščine.

Časa seveda ni imel na pretek. In med nama se je vendar razvijal nekako tale pomenek. Nekatere stvari sem pomenku še pozneje dodal, ko sem ga »pilil« zato, ker nekatere posamezne trditve še bolj osvetljujejo. Sicer pa ga preberite na 5. strani.

Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo

Časopisni oddelek »Delavska enotnost« Ljubljana

razpisuje delovna mesta za:

UPRAVNIKA

Pogoj: najmanj srednja ekonomska šola ali večletna praksa v upravno-komercialnih poslih

HONORARNEGA SAMOSTOJNEGA FINANČNEGA KNJIGOVODJO

TAJNICO UREDNIŠTVA

Pogoj: samostojno vodenje administracije z znanjem strojepisja

STROJEPISKO prvega razreda

Nastop službe takoj. Plača po dogovoru. — Interesenti naj pošljejo ponudbe s kratkim življenjepisom na:

Upravo »Delavske enotnosti« Ljubljana, Čufarjeva 3 (poštni predal 284.)

BRZOJAVKE

● Te dni so se vselili v rudniško stanovanjsko zgradbo pri Dimniku v Zagorju prvi stanovalci. V njem je 56 stanovanj in še nekateri trgovski lokali. K-4 — tako se ta stavba imenuje — je med največjimi in najlepšimi stanovanjskimi stavbami v Zagorju. — **P.**

● Zagorski premog kopljejo že blizu 200 let in je eden najkvalitetnejših v naši državi. Rudnik razpolaga danes z blizu pol milijarde osnovnih sredstev. Na dinar živega dela odpade deset dinarjev vrednosti osnovnih sredstev, na enega zaposlenega pa milijon 900.000 dinarjev. Rudnik zaposluje okoli 2300 ljudi, od katerih je visokokvalificiranih 5.5%, kvalificiranih 56.5%, polkvalificiranih 20.1% in nekvalificiranih 28%. V rudnik se vozi z avtobusi nad 350 ručarjev. — **P.**

● Pred nedavnim so pričeli v Domžalah graditi poslopje za Komunalno banko. Dela pri gradnji naglo napredujejo in je pričakovati, da bo poslopje v kratkem pod streho. Če se bodo uresničili predvideni načrti, bo poslopje služilo svojemu namenu že prihodnje leto. —

● »Stol«, Kamnik. Klub mladih proizvajalcev, ki je eden izmed najdelavnejših v naši republiki, je že priredil vrsto posvetovanj o problemih gospodarjenja in proizvodnje. Zato je v kolektivu tudi zelo upoštevan. — **D.**

● Poročali smo že, da je bila te dni na obisku v Jugoslaviji delegacija Sindikata gozdne, papirne in lesnopredelovalne industrije Sovjetske zveze. Pred odhodom delegacije so se dogovorili s predstavniki našega Sindikata lesnih in gozdnih delavcev, da bo naslednje leto odpotovala v Sovjetsko zvezo delegacija našega sindikata na prijateljski obisk.

● Pretekli ponedeljek so pričeli v ruški občini z drugim cepljenjem proti otroški ohromelosti. Računajo, da bo tudi tokrat zelo dobra udeležba, ker se starši zavedajo hudih posledic te bolezni. — **G. G.**

● Kolektiv rudnika iz Zabukovice je te dni vrnil občini Ruše turistični dom na Pečkah. Občinski ljudski odbor pa je na svoji prvi seji odstopil dom Tovarni dušika v Rušah, ki ga bo koristila za počitniški dom svojih članov. Istočasno so sklenili, da bodo popravili cesto do doma, ker je že nekaj let niso popravljali. — **G. G.**

● Prebivalci zgornjega dela Bistrice imajo že nekaj let sila slab tok in so že zdavnaj predlagali, naj bi postavili transformator. Končno so le uspeli in transformator že grade. Upajo, do bo končan še to leto, naprave pa bodo namestili do spomladi. — **G. G.**

● Doslej je občinski ljudski odbor v Rušah zbral iz raznih davščin in taks 62 milijonov dinarjev. Za prosveto je izdal že 30 milijonov, za socialne dajatve pa 12 milijonov. Do konca leta bo treba dati za socialne dajatve še osem milijonov dinarjev tako, da za komunalna dela ne bo skoraj nič ostalo. — **G. G.**

● Prvega decembra se je mudila v Štorah delegacija komunistične mladine Francije, ko je bila gost CK LMS. Mladinci so se zanimali predvsem za ureditev občine, razvoj kmetijstva, zadružništva in delo mladine na vasi. — **J. M.**

● Pionirski odred »Ivan Cankar« na osemletki v Štorah je v počastitev petnajstletnice ustanovitve pionirske organizacije in ob dnevu republike priredil na dan pred praznikom svečano akademijo, kakršne še ni bilo v tem kraju. Ob tej priliki so sprejeli v zvezo 130 cicibanov. — **J. M.**

● Znani celjski alpinist Ciril Debeljak je imel 2. decembra v Štorah predavanje o vzponu celjskih alpinistov na Monte Roso in o naših planinah. Predavanje je bilo ponazorjeno z barvnimi skioptičnimi slikami. Udeležilo se ga je čez 200 ljudi, kar kaže veliko zanimanje za planinstvo v Štorah. — **J. M.**

● Na predvečer državnega praznika je kolektiv Tovarne dekorativnih tkanin na Celovški cesti v Ljubljani priredil svečano akademijo, ki se je je udeležila skoraj večina kolektiva. Po proslavi je bila zabava. — **A. Z.**

● Občinski sindikalni svet v Žireh je na zadnji seji predsedstva, ki je bila zadnje dni novembra, razpravljal o tem, kako potekajo občni zbori sindikalnih podružnic. Ugotovili so, da so občne zbore skoraj povsod že opravili razen v podružnicah obrtnih delavcev, v Poljanski dolini pa je bil do takrat le en občni zbor. Podružnice so opozorili, naj z občnimi zbori pohite, da jih bodo lahko opravile do roka. Občni zbor sindikalnega sveta bo predvidoma 22. decembra.

● Občni zbor občinskega sindikalnega sveta v Idriji bo 21. decembra. Tako so sklenili na nedavni seji, ko so razpravljali o občnih zborih sindikalnih podružnic. Zapažajo, da je bilo na občnih zborih dokaj malo govora o delu sindikalne organizacije in da so še vedno pojavi, da delavcem ne puste povedati tega, kar jim leži na srcu. Po drugi strani pa se tudi delavci boje javno povedati to, kar mislijo, ker se še vedno dogodi, da imajo zaradi tega neprilike.

● Poverjeništvo za tisk pri Okrajnem sindikalnem svetu v Novi Gorici je te dni priredilo posvetovanje z občinskimi sindikalnimi sveti o problemih razširjanja »Delavske enotnosti«. Sklenili so, naj bi poverjeniki v podružnicah bolj poskrbeli za dopisovanje v list, saj je to tudi eden izmed razlogov, da je v tej krajih soramerno zelo malo naročnikov. Dalje so priporočili, naj bi sindikalne podružnice naročile list za vse nove odbornike.

● V tovarni lepenke v Tržiču končujejo zadnja dela pri elektrifikaciji podjetja. Elektrifikacija bo predvidoma končana konec marca naslednjega leta. S tem se bo proizvodnja dvignila od letošnjih 1.500 na 1700 ton v letu 1958.

● V Kopru so te dni dogradili lične hišice, ki so zares nekaj posebnega. Graditi so jih začeli pred tremi meseci, danes pa so že vseljive. Tako stanovanje v njih bo stalo le 1,650.000 dinarjev, obsega pa kuhinjo s štedilnikom in lijakom eno večjo in manjšo spalnico, prostor za sanitarije, predsobo ter shrambo. Stanovanje je gradilo podjetje »Primorje«.

Z OBČNEGA ZBORA PODRUŽNICE PLI — PODPEČ

Ekonomsko misliti

Razprava na nedavnem občnem zboru sindikalne podružnice LPI v Podpeči se je sukala o izboljšanju življenjskih in delovnih pogojev delavcev ter proizvodnje. V proizvodnji je bil dosežen precejšen napredek, proizvodnja je večja, ker pa so bili zmanjšani faktorji, je bil manjši dobiček. Preiti bo treba še bolj na ekonomski način proizvodnje, kajti le na ta način si bomo izboljšali položaj ter zagotovili plače po tarifnem pravilniku. Ekonomski instrumenti nas bodo prisilili, da bomo začeli še bolj ekonomsko misliti. Pri vsem tem bo imela precej besede tudi sindikalna organizacija. V kraju je še precej delovne sile, ki prosi za zaposlitev, in bo tudi zato treba misliti na razširitev proizvodnje, da tudi tem ljudem zagotovimo zaslužek.

Posebej so se dotaknili strokovnega izobraževanja, saj nam vsem to še precej manjka, če hočemo najgospodarneje proizvajati. Zato bodo nekaj ljudi poslali v lesno industrijsko šolo v Škofji Loki, pa tudi v podjetju nameravajo prirejati tečaje.

Ljudje se še niso navadili, da bi šli kam na dopust. Letos jih je nekaj letovalo v sindikalnem domu v Lovranu, vendar so s tem še vedno težave, saj so ljudje še močno navezani na zemljo in izkoristijo dopust za delo na polju.

Podružnica je sicer skrbela za socialno šibke člane, vendar je bilo glede tega le še premalo storjenega. Bolj bi se morali namreč zanimati, kako živi delavec doma in s kakšnimi težavami se bori izven podjetja. To se pravi, da se bodo morali bolj kot doslej zanimati tudi za delo komune.

Naj ob koncu omenim še to, da so vsi člani kolektiva do zadnjega tudi sindikalno organizirani, kar kaže visoko zavest delovnega kolektiva.

Z OBČNEGA ZBORA PODRUŽNICE PRI »KMEČKI KNJIGI«

Deset novih naročnikov

Podružnica je skrbela za letovanje, nabavo krompirja, jabolk in drugih potrebščin

Občni zbor sindikalne podružnice pri založbi »Kmečka knjiga« je bil dobro obiskan. Iz predsednikovega poročila je videti, da je izvršni odbor preteklo poslovno leto kar precej napravil. V podružnici so vsi člani organizirani in redno plačujejo članarino, priredili so tudi več predavanj in proslav.

Med letom so se pridružili podružnici še člani uredništva in uprave »Kmečkega glasu«, ki so imeli prej samostojno sindikalno podružnico.

Podružnica je poskrbela, da so lahko njeni člani letovali ob morju, organizirala je nabavo kurjave, jabolk, krompirja in drugih potrebščin tako, da so si člani lahko oskrbeli ozimnico po nižjih cenah.

Po poročilu se je razvila živahna razprava, potem pa so izvolili nov izvršni odbor in zaupnico »Delavske enotnosti«, ki je že na samem občnem zboru nabrala deset novih naročnikov za »Delavsko enotnost«.

Zanimanje članstva za načrt dela sindikalne podružnice v bodočem letu kaže, da bo užival tudi novi odbor vso podporo članstva v svojih prizadevanjih.

—st

Pripomba uredništva: Novemu odboru želimo veliko uspehov v njegovem delu, posebej pa čestitamo naši novi zaupnici, ki se je s tako vnemo lotila svojega dela. Upamo, da bomo o njej še kaj slišali.

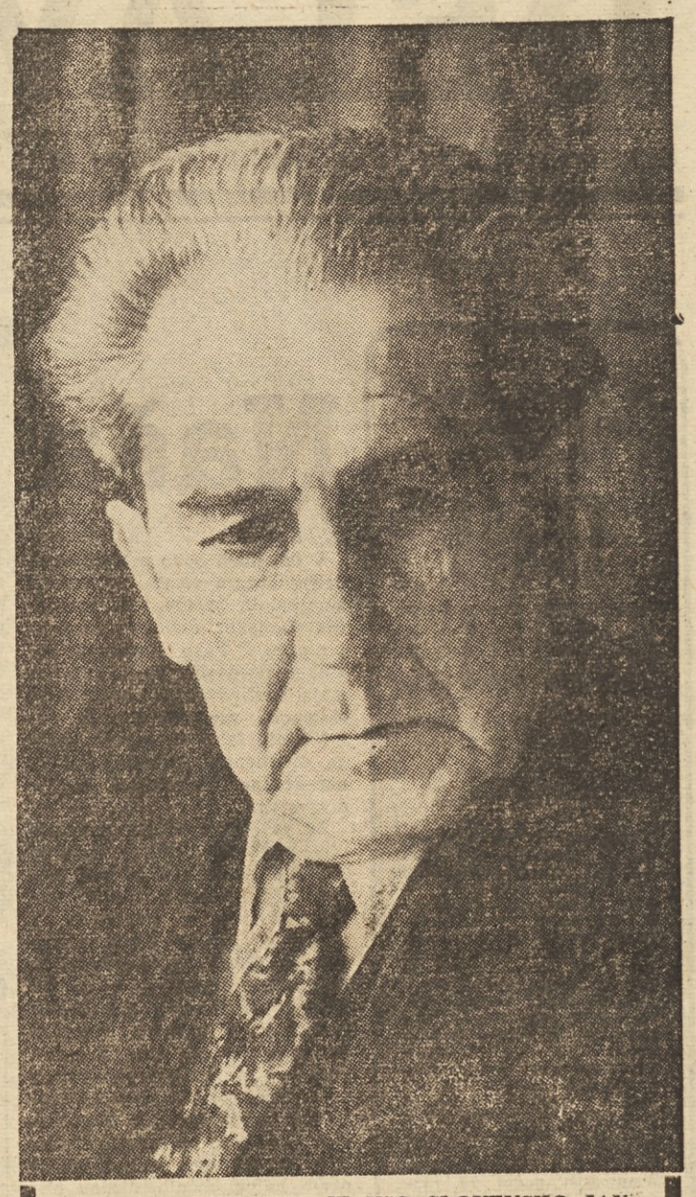

8. DECEMBRA 1957 JE VSO SLOVENSKO JAVNOST PRETRESLA NEPRIČAKOVANA VEST, DA JE UMRL DR. FERDO KOZAK, REPUBLIŠKI POSLANEC IN PODPREDSEDNIK LJUDSKE SKUPŠČINE SLOVENIJE, ZASLUŽNI JAVNI IN KULTURNI DELAVEC, NOSILEC »PARTIZANSKE SPOMENICE 1941« IN VISOKIH DRŽAVNIH ODLIKOVANJ. SLAVA NJEGOVEMU SPOMINU!

Z novim letom

bomo odprli kotiček za naše dopisnike. Tam bodo naši dopisniki našli odgovor na tolikokrat postavljeno, a le malokrat odgovorjeno vprašanje, kaj se je zgodilo z njihovim dopisom, zakaj je bil tako skrajšan, zakaj sploh ni bil objavljen. Ze doslej smo večkrat, priznamo pa, da ne vedno, vsakemu pismeno odgovorili. Mislimo pa, da zanimajo take zadeve vse naše dopisnike in bodo odslej našli odgovore v listu.

Z novim letom

Bomo začeli objavljati tudi vesti iz telesnovzgojnega in športnega življenja delovnih kolektivov. Tega ste v listu močno pogrešali, na kar nas je opozorilo že vrsto bralcev. Da pa bodo te vesti zanimive, vabimo na sodelovanje vse sindikalne odbornike in vse, ki se s temi zadevami v delovnih kolektivih pečajo, naj pišejo o svojih prireditvah in o športnem življenju. Predvsem bodo dobrodošli dopisi o tem, kako prežive svoj prosti čas in kaj ste v kolektivu storili, da bi ga preživeli čim prijetneje, kar je posebna naloga odborov za organizacijo razvedrila in oddiha delavcev, ki bi morali biti po sklepu Centralnega sveta ustanovljeni pri vsaki sindikalni podružnici.

DOPISUJTE V »DELAVSKO ENOTNOST«!

LETNA KONFERENCA MLADIH DEL AVCEV JESENIŠKE ŽELEZARNE

Tehten pomenek

Osnovne obratne mladinske organizacije jeseniške železarne so v minulih dneh imele svoje letne konference, na katerih so izbrale nova vodstva in pripravljale gradivo za letno konferenco mladih delavcev jeseniške železarne, ki je sledila. To pot je bila ta konferenca močno razgiban parlament, ki je kritično in temeljito obravnaval vrsto vprašanj, ki ne zadevajo samo mladih delavcev, temveč ves železarski kolektiv. V veliki dvorani Delavskega doma na Jesenicah se je zbralo preko 200 izvoljenih delegatov. Zares tehtno so se pomenili o svojem delu. Poudarili so, da so doslej redno prirejali posvete mladih članov obratnih, grupnih kakor tudi centralnega delavskega sveta, skupaj z mladimi komunisti in mladimi sindikalnimi aktivisti, zadnji čas pa tudi z novo izvoljenimi mladimi člani občinskega zbora in zbora proizvajalcev. Tudi posveti mladih delavcev, seminarji, debatni večeri ter predavanja, so dali veliko pozitivnih pobud za poboljšano urejevanje kadrovske in tarifne politike v kolektivu, dviga storilnosti dela in podobno. Delegati pa so ugotavljali tudi slabosti pri svojem delu in delu tovarniškega komiteja LMS, ki ni znal pritegniti vse mladine k delu bodisi v Svobodi ali pa drugih množičnih organizacijah Ljudske tehnike in športnih organizacij. Premalo se je zanimal za stanje v delavskih menzah in samskih domovih, kjer so mladi delavci čestokrat prepuščeni sami sebi.

Na koncu so izvolili 19 najbolj delavnih tovarišev v tovarniški mladinski komite, ki bo na čelu 1600 mladih delavcev pri njihovem delu in življenju v jeseniški železarni.

—ž—

IZ ŠTOR

Izgubljeni delovni dnevi

V Železarni Štore je bilo v mesecu oktobru 29 lažjih nezgod, 26 v tovarni in izven tovarne tri nezgode. Zaradi teh nezgod je bilo izgubljenih 277 dni, izdatki hranarine so znašali skupno 169 tisoč dinarjev. V istem razdobju je bilo v tem podjetju bolnih 417 oseb, vsled česar je bilo izgubljenih 2895 delovnih dni; izdatki za hranarino za te bolnike pa so znašali 1,072.000 dinarjev. **J. M.**

BISTRIŠKI SVOBODARJI SO ZBOROVALI

Slaba udeležba

Drugič sklicanega občnega zbora bistriške Svobode se je udeležilo 30 od 150 članov. — Kulturno-prosvetno delo je letos precej zaspalo. — Treba bo krepko pljuniti v roke, da bo bistriška Svoboda spet tisto, kar je nekoč bila.

Občni zbor Svobode v Bistrici pri Rušah je bil drugič sklican. Prvega so namreč nenadoma odpovedali, ker je šlo nekaj odbornikov na gledališko predstavo v Maribor, kjer imajo abonma. Tako se v drugo sklicanega občnega zbora ni udeležilo več kot 30 članov, čeprav jih šteje ta Svoboda okrog 150.

Kaj dosti hvale si odborniki niso mogli izreči, saj je od vseh sekcij delovala le mladinska dramska sekcija ter vzorno urejevana knjižnica. Pač pa so govorili tudi o povsem nepomembnih rečeh kot o tem, zakaj so odstopili kino sindikatu tovarne TOBI, kako si je nekdo umazal suknjo na prašnem stolu in podobno. Včasih je delovalo v Svobodi precej več sekcij, n. pr. tamburaši, dramska skupina, moški pevski zbor, ki pa so med letom vse zapovrstjo nehale delovati. Novi odbor bo moral res krepko prijeti za delo, da bo nekoč tako bogato kulturno prosvetno življenje v Bistrici spet zaživelo. Seveda bo treba njihova prizadevanja tudi gmotno podpreti, predvsem pa utrditi delovno in društveno disciplino, ki že kar precej šepa.

Gabrijel Gornjak

IZ SLOVENSKIH KONJIC

Volitve so za nami

Odborniki občinskega ljudskega odbora so že prevzeli svoje naloge. Za predsednika ni bilo dosti razprave saj so se odborniki že pred zasedanjem dogovorili, kdo izmed njih je najsposobnejši. Z izvolitvijo Adolfa Šuca so kar dobro zadeli, saj ga povsod poznajo kot dobrega in požrtvovalnega političnega delavca. Njegova zasluga je, da imamo v Konjicah tako dobro urejen kulturni dom.

Več razprave je bilo ob volitvah občinskih zborov, zlasti za predsednika zbora proizvajalcev. Šele s tajnim glasovanjem so izbrali Loiza Korošca, ker je bilo več kandidatov. Podobno je bilo tudi pri volitvah okrajnih odbornikov. Tako so morali v splošnem zboru ponoviti volitve za dva odbornika, ker sta dobila premalo glasov. V okrajnem zboru proizvajalcev pa bo po en iz TKO Zreče, LIP Konjice in iz opekarne Loče, medtem ko je odbornik iz Tovarne usnja dobil premalo glasov.

V. L.

OB ROBU DOGODKOV

Upor v Kamerunu

V Kamerunu je izbruhnil upor proti francoski kolonialni vladavini. Francozi seveda (kot navadno) skušajo prikazati akcije upornikov kot nepomembno in skrajno omejeno dejavnost »terorističnih« in »komunističnih« skupin, toda poročila drugih tiskovnih agencij trde nasprotno. Iz teh poročil je razvidno, da je upornikov kar precej, da so dobro organizirani in oboroženi in da nadzorujejo že precejšnje, vendar hribovito in redko naseljeno ozemlje, na katerem živi kakih 100 tisoč prebivalcev. Uporniki, ki jih vodi Zveza kamerunskega ljudstva, zahtevajo popolno neodvisnost in združitev dežele.

Kamerun je dežela v Srednji Afriki ob Gvinejskem zalivu. Leta 1860 so začeli prodirati v to deželo Nemci, ki so jo leta 1884 popolnoma podjarmili in priključili svojemu kolonialnemu cesarstvu. Tedaj je imel Kamerun 775.600 kvadratnih kilometrov. Že leta 1911 pa so morali Nemci prepustiti tretjino dežele (skoro 260.000 kvadratnih kilometrov) Francozom. Med prvo svetovno vojno so Kamerun zasedli Francozi in Angleži. Po vojni si je večji del Kameruna (430.000 kvadratnih kilometrov) prilastila Francija, manjši del (80 tisoč kvadratnih kilometrov) pa Velika Britanija. Britanski del Kameruna so kasneje priključili angleški koloniji Nigeriji.

Po prvi svetovni vojni je bil francoski Kamerun mandatno ozemlje Francije, po drugi svetovni vojni pa so Združeni narodi priznali Franciji skrbništvo nad Kamerunom, ki ga je Pariz kasneje sprejel v Francosko Unijo.

Danes živi v francoskem Kamerunu kakih 3,200.000 prebivalcev, od katerih je 64 odstotkov Bantu črncev, 36 odstotkov sudanskih črncev in 6000 belcev, največ Francozov.

Kamerun je bogata dežela. Razvita je industrija, rudnega bogastva je precej, pa tudi poljedelstvo je zelo pomembno. Pridelujejo kakao, proso in sorgo, riž, krompir in kikiriki; veliko je oljnih in kokosovih palm.

Domačini žive bedno življenje slabo plačanega delavca. Belci so gospodarji, veleposestniki, trgovci, lastniki rudnikov, industrijalci. Uzakonjena je kruta rasna diskriminacija.

Do konca lanskega leta je imel Kamerun, kot član Francoske unije, pet predstavnikov (tri domačine, dva Francoza) v skupščini Unije, štiri poslance (tri domačine, enega Francoza) v francoskem parlamentu in tri predstavnike (dva domačina, 1 Francoza) v francoskem senatu. Francoski visoki komisar je imel popolno oblast v deželi. Tako imenovana Teritorijalna skupščina, ki naj bi predstavljala nekakšen parlament in v kateri je bilo 40 poslancev, ni smela storiti ničesar, kar ni odobril visoki komisar.

Revščina in brezpravje sta povzročila več uporov, ki so jih Francozi v krvi zadušili. Množična vstaja, ki je izbruhnila maja 1955 je terjala 5000 smrtnih žrtev. Francozi so celo bombardirali nekaj upornikih središč.

Upor je izbruhnil v pristanišču Douali. Policaji so napadli domačine, ki so demonstrirali proti kolonialni vladavini. Padlo je precej žrtev. Vest o tem krvavem dogodku se je hitro razširila po vsem Kamerunu. Že drugega dne so izbruhnili neredi v pokrajini Mongo, kjer pridelujejo banane, in v zahodnih krajih, kjer pridelujejo veliko kave. Naslednje dni je vstaja zajela Basso in Ewondo, kjer so velike plantaže kakaa.

Domačini, predvsem delavci v mestih (kasneje so se vstaji pridružili tudi delavci, ki delajo na plantažah in kmečki revži), so napadli policijske postaje, zažigali avtomobile, jurišali na zapore. Policija je uporabila mitraljeze in bombe. V Yaoundeju, glavnem mestu francoskega Kameruna, so domačini napadli vladno palačo. Francoski visoki komisar je prosil Pariz, naj mu pošljejo pomoč. Iz Francije so takoj priletela letala zasebnih kapitalističnih družb. Francoska kolonialna uprava je v nekaterih mestih razglasila obsedno stanje. Delo je zamrlo. Ulice so zasedli vojaki in policaji. Demonstracije pa so se nadaljevale.

Toliko je bilo razvidno iz skopih vesti, ki so jih tedaj objavili francoski časopisi. Toda že ta skopa poročila so odkrila resnico. Francija, ki je imela iz dneva v dan večje težave v Severni Afriki, se je zbala za ostale afriške kolonije in uporabila nasilje, ki ni moglo ostati brez posledic. Zveza kamerunskega ljudstva, katere jedro predstavlja delavsko gibanje, je pozvala ljudstvo v boj za dosego nacionalnih in socialnih pravic. In narod, ki je dozorel in se zaveda svojih pravic, se je upri. Vstajo so sicer začasno zadušili z mitraljezi in bombami, toda želje po svobodi in socialni pravičnosti niso mogli uničiti. Tudi lansko pomlad je ljudstvo Kameruna z množičnimi demonstracijami in krajevnimi upori skušalo uveljaviti svojo pravico.

V francoskem Kamerunu je več političnih organizacij. Najmočnejša je Zveza

tovariš »pomaranča«

Tovariša »Pomarančo« sem spoznal v avtobusu. Vstopil je, ko so bili vsi sedeži že zasedeni. Kakih štirideset let mu je bilo. Samo zdravje je kipelo iz njega, če izvzamem njegovo bolezen tistega dne, ko je bil »v rožicah«...

Komaj je avtobus odpeljal s postaje, je pričel s kolcajočim samogovorom stresati svojo modrost:

»Da, da, takole je dandanes na tem svetu. Stari lahko stojimo, otroci pa sede. To ti je socializem, kaj? Hup!« se mu je še kolcnilo od preobilno popitega vinčka.

Čez čas pa se je spomnil:

»Hej, otroci, kdor mi odstopi sedež, mu dam pomarančo!«

Iz žepa je potegnil lepo pomarančo in onemoglo mahal z njo po zraku.

Ozrl sem se in se razgledal po avtobusu. Nobenega otroka ni bilo v njem. Najmlajšemu potniku je bilo kakih petindvajset let, a še ta se je vračal domov iz bolnišnice, ker je imel nogo v mavcu.

»Otroci, hup! ali zares nočete pomaranče? Pa nič! Bomo pa kar stali!« je godrnjal in se pijano gugal ter se oprijemal potnikov za ramena.

»Takšna je olika današnje

mladine, hup! Ej, ej, kam smo prišli, kam smo prišli!«

Nihče mu ni odgovoril.

Na prvi postaji, ko je avtobus obstal, pa je tovariš »Pomaranča« izstopil. S klecajočimi koraki je odkolovratil po cesti proti svojemu domu.

Odšel je. Z njim, ki mu je vino udarilo v razgrete možgane in klecajoče noge, je odšla tudi njegova pomaranča.

Lojze Zupanc:

SKUPŠČINA PODRUŽNICE ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V RUŠAH

20 milijonov prihranka

Do konca oktobra skoraj 200 milijonov dinarjev presežka. — Največ izdajo za zdravljenje v bolnišnicah. — V nekaterih kolektivih je še nesorazmerno visok odstotek bolnih.

Na področju podružnice zavoda za socialno zavarovanje v Rušah je 4.205 zavarovancev, od tega 1.114 zavarovank. Do konca oktobra je podružnica prejela skupno 63,020.671 dinarjev, porabila pa 43,046.410 dinarjev, torej ima 19,974.261 dinarjev prihranka.

Z dobro vpeljano zdravstveno službo ter varčevanjem z zdravili je ruška podružnica zavoda za socialno zavarovanje že nekaj let med najaktivnejšimi v okraju. Razen tega pa so tudi zdravstvene storitve, ki jih plačuje ta podružnica med najcenejšimi. Vse to je vsekakor velika zasluga zdravstvene službe.

Največ so letos izdali za stroške v bolnišnici (15 milijonov), za oskrbnine v času bolezni so izdali 7 milijonov dinarjev, za ambulantno zdravljenje pet milijonov itd. Povprečni stalež bolnikov v ruški občini znaša letos 3.11%, v nekaterih delovnih kolektivih pa je tudi precej višji. Tako znaša ta odst. v tovarni kos v Lovrencu 4, Gozdni upravi Podvelka 6.62, LIP v Lovrencu 5.23 itd. Zato so na skupščini sklenili, naj vsa podjetja, ki imajo višji odstotek od povprečnega, pregledajo vsa delovna mesta ter ugotove, na katerih delovnih mestih je največ bolnikov in zakaj.

Gabrijel Gornjak

Prej jih bodo poučili

Na predlog centralne komisije za higiensko in tehnično zaščito je upravni odbor Železarne v Štorah sklenil nabaviti 2.000 izvodov brošur »Delaj varno«. Te brošure bodo razdelili med člane kolektiva, predvsem med one, ki se bodo na novo zaposlili v podjetju. Te brošure bodo lahko dobro napotilo, kako je treba upoštevati predpise HTZ in se obvarovati nesreč pri delu.

Napeta vohunska drama

»Vaš list bi bil še bolj zanimiv, še bolj priviačen, če bi spet objavljali kakšen zanimiv roman«. Tako nam je pisalo veliko naročnikov. Zeljam teh in tistih, ki nam tega sicer niso sporočili, pa vendar radi bero kakšen roman, bomo ustregli. Pravkar se dogovarjamo s piscem zelo zanimivega romana. Samo nekaj besed o njem. To je ena izmed nenavadnih špijonskih dram, ki se je godila v kritičnih dneh boja in vzpona nekega partizanskega odreda, ko so hoteli gestapovci znotraj minirati partizanski odred, vendar tega niso uspeli, ker so jim to preprečili partizanski obveščevalci.

Roman je napet in zanimiv. Zal vam bo, če ne boste vsega prebrali. In zato, da ga boste lahko prebrali še kdaj pozneje, čez leta, naročite »Delavsko enotnost«, kajti roman bomo začeli objavljati v novoletni številki.

POCENI NA DOPUSTU

Delavski svet železarne v Štorah je dodelil podružnici dva milijona dinarjev kot regres za letovanje članov kolektiva. Dnevna oskrba na Rabu stane kolektiv 550 dinarjev, v domu na Svetini pa 500 dinarjev. Svojci plačajo nekaj več, in sicer na Rabu 230, na Svetini pa 200 din. Za otroke je bil še poseben popust.

Člani kolektiva pa bi radi, da bi veljal v domu na Svetini popust tudi pozimi, ker so tam zelo lepa smučišča. Prav tako si žele, da bi šli lahko na dopust tudi drugam in ne le v domove železarne ob istem regresu. Zato so že sestavili poseben pravilnik in o takih primerih odloča posebna tričlanska komisija, ki jo sestavljajo: član sindikalnega vodstva, uprave podjetja in delavskega sveta.

J. M.

OBRT SE PREGAJA

Če bi hotel na hitro oceniti zadnji občni zbor občinskega odbora obrtno komunalnih delavcev Ljubljana-Center, potem bi prav gotovo moral povedati, da je občni zbor uspel. Delegati so veliko govorili o težavah, o svojih organizacijah (ki včasih v majhnih kolektivih ne morejo zaživeti) o delavskem upravljanju itd.

Zdi se mi, da je prav, da so na občnem zboru povedali tudi nekaj besed o perspektivnem planu razvoja obrti v naslednjih letih.

Bo obrt ostala še naprej zanemarjena ali pa bomo tudi v tej panogi napravili korak naprej?

V bodoče bomo letno porabili 30% investicij za obrtno in komunalno dejavnost, število obrtnih delavnic in zaposlenih pa se bo močno dvignilo. V tekstilni, elektrotehnični in kemični stroki bodo v prihodnjih letih zaposlili še 12.000 delavcev, posebno pozornost bodo posvetili tistim obratom, v katerih so že danes nemogoči delovni pogoji.

Kakor kaže, bo dela tudi v sindikalnih organizacijah več kot dovolj, obenem bo treba poskrbeti tudi za kadre in jih usposobiti. Ljudski odbori in zbornice bodo tu prav gotovo potrebovali pomoč sindikalne organizacije.

B.

V PODJETJU »TOPOL« V ILIRSKI BISTRICI SO ODPRLI MENZO

Zadovoljstvo in odobravanje

Že dolgo časa smo v Ilirski Bistrici govorili o prehrani vseh tistih, ki stanujejo v oddaljenih vaseh in izgube za prihod na delo mnogo časa. Razumljivo je, če delavec ostane brez toplega opoldanskega obroka, poleg zdravja samega trpi tudi delo, ki ga opravlja. To pereče vprašanje je mogoče zadovoljivo rešiti samo z ustanovitvijo menze, ki nudi izdatno in poceni hrano.

Pobudo za ustanovitev menze pri nas je dal občinski sindikalni svet Ilirska Bistrica, ki je pozval sindikalne podružnice podjetij, naj ustanavljajo menze. Izvršni odbor sindikalne podružnice delavcev našega podjetja — »Topol« — je to pobudo sprejel in predlagal delavskemu svetu, naj sprejme sklep o ustanovitvi delavsko uslužbenske menze. To je tudi soglasno storil.

Toda takoj v začetku so se pojavile ovire. Denarja ni bilo. Podjetje je določene sklade že izčrpalo. Tu nam je nesebično pomagal Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kopru, ki je daroval podjetju 500.000 din za nakup inventarja. Tako smo premostili glavno prepreko.

Podjetje »Topol« je dne 1. 11. 1957 odprlo delavsko-uslužbensko menzo zaprtega tipa. Hrana je zelo dobra in izdatna, cene obrokov pa so: zajtrk 20 din, kosilo 65 din in večerja 45 din. Organi upravljanja so sklenili, da bodo po mesečnem obračunu krili morebitno razliko v ceni iz sklada za prosto razpolaganje. To so sklenili tudi organi upravljanja ostalih podjetij. Zmogljivost menze, ki je v celoti izkoriščena, še ni toliksna, da bi lahko sprejela vse. Sedaj je na hrani 70 abonentov, od tega iz podjetja »Topol« 50. Otvoritev menze je žela splošno odobravanje in zadovoljstvo.

D. Duje

UPRAVNI ODBOR

KEMIČNE TOVARNE, MOSTE-LJUBLJANA

razpisuje

natečaj za zasedbo naslednjih delovnih mest:

TEHNIČNEGA VODJE

pogoj: inženir kemije z vsaj 3 letno prakso na vodilnem položaju v industriji

RAČUNOVODJE

pogoj: srednja ekonomska ali njej enaka šola z vsaj 10-letno prakso

REFERENTA za delovno varnost in zdravstveno zaščito

pogoj: dokončana šola za sanitetne tehnike

ELEKTROINSTALATERJA, kvalificiranega

Plača po tarifnem pravilniku, odnosno po sklepu delavskega sveta. — Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in opisom doseđanje prakse, naj interesenti pošljejo na naslov podjetja do 25. decembra t. l.

Vstaja na Dovjem

V vročih poletnih mesecih leta 1941 so v tem delu Gorenjske govorili, da je rajhovski civilni komisar za Gorenjsko, Koroško in Štajersko dejal, da je ta zemlja za nas prelepa in da so Nemci nam že pripravili primernejše bivališče v Sleziji. Ponemčevanje rodbinskih imen, gora, krajev je potrdilo resničnost govorice. Ljudje, ki so čutili bližajoče gorje, niso videli poti iz te nesreče. Vendar pa se je našel med njimi človek, Jaka Rabič po imenu, ki je takoj v začetku s svojimi sodelavci organiziral odbore narodne zaščite. Odbor si je zadal nalogo, da bo organiziral sabotažne akcije preko odporniških trojk. Števila teh trojk danes žal ne moremo ugotoviti. Ker pa jih je okupator stalno zasledoval, se trojke zaradi varnosti med seboj sploh niso poznale. Zveze z njimi pa je imel odbor Narodne zaščite.

V mesecu septembru leta 1941 je odbor dobil nalogo, naj razstreli železniški most na Tabrah. Ker pa ni imel potrebnega razstreliva, naloge seveda ni opravil. Nekaj dni pozneje je presenetil na Mežaklji nemški napad del partizanske čete. Ta se je kasneje umaknila v bližino vasi Dovje. Ob tej priložnosti so člani odporniških trojk stopili v neposredni stik s partizani. Odslej se je organizacija odporniških trojk še bolj okrepila, odporniška misel je le silila v vse bolj odkrito akcijo. Konec novembra sa se pripravljali prvi uporniki na odhod v partizane, toda Osvobodilna fronta je izdala ukaz, naj se organizira splošna ljudska vstaja po vaseh.

Določili so 15. december za dan upora. Že dopoldne so se začeli zbirati v Jakovi domači hiši. Kakšno je bilo borbeno razpoloženje, lahko sklepamo iz tega, ker je na zborno mesto prišel tudi slepi Legatov France. Hkrati so se zbrali prvi bodoči partizani tudi pri Pavlešu v Mojstrani. Skupno z dovškimi uporniki so zmogli nekaj več kot 20 pušk, nekaj revolverjev in pičlo zalogo municije. Na zbornih mestih so takoj formirali skupine, ki so dobile določene naloge. Ena izmed takih skupin je bila določena, da bo razorožila sovražnike. S to akcijo se je tudi dejansko začel upor.

Dne 16. decembra, nekaj minut pred 15. uro, je manjša uporniška skupina presenetila dva orožnika, ki sta ravno večerjala v gostilni na Dovjem. Z naperjenimi samokresi so ju hitro prisilili, da sta odvrgla orožje, nato pa so oba orožnika odpeljali v smeri same orožniške postaje. Komandir postaje, višji narednik Kacianka, je ravno takrat pričakoval večje število orožnikov iz Bohinjske Bele. S prvega nadstropja postajnega poslopja ga je zvabil čuden ropot, ki je nastajal tik pred vrati njegovega stanovanja. Nič hudega sluteč je mirno vprašal, kdo je. Dobil je hitro odgovor »roke kvišku« in kmalu se je pridružil ostalima dvema svojima podrejenima prijateljema.

Z razorožitvijo orožnikov so dobili uporniki v svoje roke naslednji vojni plen: 7 pušk, 1 brzostrelko, nekaj bomb in nabojev, dva pisalna stroja in ves arhiv.

Tej uspeli akciji so sledile še ostale. Tako so večje in manjše skupine odšle rušit cesto in železniško progo, podirat telefonske drogove in seveda zažigat most na Belci.

Upor, katerega so pripravljali nekaj mesecev, je sedaj vzplamtel.

kamerunskega ljudstva (Union des Populations du Camerun). Člani in voditelji te organizacije so domačini. Francoska vlada trdi, da je Zveza kamerunskega ljudstva pod vplivom komunistov in da nastopa z izrazito nacionalističnimi gesli. Njen voditelj je Um Nyobe, ki ga v Evropi radi imenujejo »kamerunski Ho Ši Minh«. Um Nyobe zahteva popolno neodvisnost in združitev obeh delov Kameruna.

Razen Zveze kamerunskega ljudstva deluje v tej deželi še Afriška demokratična skupnost, profrancoska organizacija, ki sodeluje s francoskim komisarjem in trdi, da mora Kamerun ostati v Francoski Uniji.

Zveza kamerunskega ljudstva je množična ljudska organizacija. Tesno sodeluje z Generalno konfederacijo dela, največjo sindikalno organizacijo v Kamerunu. Nastopa tudi kot zagovornik delavskih zahtev, in nekatere strani njenega programa so izrazito socialne, razredne. Zato je razumljivo, da jo kapitalisti sovražijo. Zanimivo je, da francoska vlada opravičuje svoje nasilje z gospodarskim motivi, češ da delovanje Zveze kamerunskega ljudstva škoduje proizvodnji in izvozu iz Kameruna.

Med velikimi neredi spomladi 1955 je francoski visoki komisar prepovedal Zvezo kamerunskega ljudstva. Številne njene voditelje so zaprli, mnoge obsodili na dolgotrajne ječe, nekateri pa so zbežali iz domovine in danes v tujini nadaljujejo boj za svobodo Kameruna.

Nasilje pa ni strlo Zveze kamerunskega ljudstva. Osvobodilno gibanje, ki je zajelo vso Afriko, zlasti severno, je v Kamerunu pognalo globoke korenine. O tem nam poročajo tudi volitve v kamerunsko Teritorijalno skupščino decembra lani.

Francoska vlada je organizirala te volitve, da bi izigrala Združene narode (Kamerun je še vedno skrbniško ozemlje OZN) in vključila tudi formalno Kamerun v Francosko Unijo. V Parizu se namreč hudo boje rastoče moči osvobodilnih gibanj, ki so v OZN našla precejšnje razumevanje (Francija je v zadnjih letih izgubila Indokino, Tunizijo in Maroko, kmalu pa bo tudi Alžir), zato skuša ostanke svojega imperija čim tesneje povezati z metropolo. To je bil tudi cilj volitev v Kamerunu. V Teritorialno skupščino, ki naj bi tudi v bodoče le izpolnjevala direktive francoske kolonialne gospode, so kandidirali le Franciji naklonjeni politiki. Kamerun naj bi postal tako imenovana avtonomna pokrajina v okviru Francoske unije, Združeni narodi pa svojih protikolonialističnih idej ne bi več smeli širiti v tej afriški deželi. Da bi svoj cilj dosegli, so pred volitvami zaprli nekaj tisoč naprednih domačinov, zlasti delavskih voditeljev, in razganjali zborovanja nacionalnih strank.

Pred volitvami je Um Nyobe, ki o sebi in svojih sodelavcih trdi, da so marksisti, izjavil: »Vse nacionalne struje v Kamerunu se bodo zavzele za popolno abstinenco, če pred volitvami ne bodo proglasili splošne amnestije in če ne bodo vzpostavili vseh demokratičnih svoboščin ter ukinili dekreta iz leta 1955, ki prepoveduje delovanje najvažnejšemu ljudskemu gibanju v Kamerunu.«

Francija je odklonila zahteve nacionalnih strank. Zato so le-te pozvale volivce, naj ne volijo. In res je na volišča prišlo komaj 40% volivcev. Ta odstotek pa bi bil še znatno manjši, če bi imeli volivno pravico vsi odrasli prebivalci.

Najmanjša volilna udeležba je bila v največjih in industrijsko najbolj razvitih krajih, zlasti ob obali in v Douali, kjer je največ delavcev.

Ljudstvo se je uprlo volitvam. Prišlo je do demonstracij in spopadov. Nekaj profrancoskih poslanskih kandidatov in kolonialnih uradnikov je bilo ubitih in ranjenih. Udarne enote nacionalnih struj so zažigale volišča. V številnih krajih so se nacionalisti spopadli s Francozom naklonjenimi elementi. Policija je streljala v demonstrante. Točno število žrtev ni znano. Očividci pripovedujejo, da je bilo ubitih in ranjenih več sto ljudi. Nekaj tisoč domačinov so zaprli.

V Parizu pa so menili, da so kljub veliki volilni abstinenci vendarle dosegli svoj namen. Prepričani so bili, da bo Teritorialna skupščina, v katero so prišli le njim bolj ali manj naklonjeni politiki (drugi sploh niso smeli kandidirati), izpolnila njihove direktive in da bo z njihovo pomočjo odpravila nezaželeno skrb Združenih narodov za to deželo. To pa je bil račun brez krčmarja. Združeni narodi niso nasedli francoski spletki. Ljudstvo Kameruna se je spet uprlo. Največ upornikov je v gorovju Kamerun, na meji med britansko Nigerijo in francoskim Kamerunom. Od tam se širi osvobodilna misel. Vodja upornikov Um Nyobe je odklonil francoske pogoje za predajo. V imenu Zveze kamerunskega ljudstva zahteva, naj v Kamerun pride komisija OZN, ki naj sestavi začasno vlado in razpiše svobodne volitve v Ustavodajno skupščino. Ko bo Kamerun dobil svobodo in neodvisnost, ne bo preganjal francoskih priseljencev, razpustil pa bo francosko policijo, izgnal kolonialne uradnike in misionarje, zagotovil domačinom enake pravice kot jih sedaj imajo belci ter uveljavil socialno in nacionalno pravičnost. Kamerunci so pripravljeni — je dejal Um Nyobe — boriti se toliko časa, dokler Francija ne bo priznala, da so njihove zahteve upravičene, dokler Francozi ne bodo dovolili Kameruncem istih pravic, kot jih uživajo sami.

BESEDA BRALCEV

POMENI OPOZARJANJE NA NAPAKE – TRENJE V KOLEKTIVU?

Prepričan, da ima vsak pravico, ki misli, da kaj ni prav, to povedati tudi javno, sem tudi sam tako storil. Na nedavnem občnem zboru sindikalne podružnice našega podjetja v Celju sem v svojem tajniškem poročilu med drugim navedel dobesedno tudi tole:

»Ne morem mimo tega, da ne bi omenil večje škode, ko je bil uničen železniški vagon, ker je bil postavljen ob steno, ki so jo razstreljevali. Železniški vagon je bil torej poškodovan na kraju, ki bi moralo biti po večkratnem direktorjevem nalogu že zavarovano. Tudi tu smo prikrajšani na dohodku, oz. dobičku.

Ne morem tudi mimo dejstva, da so se nekateri naši funkcionarji upali brez direktorjevega dovoljenja vzeti avto in se s svojimi družinami peljati na izlet na Stari grad. Ko so prišli sredi klanca pa so avto zaradi okvare motorja (za tak klanec ni sposoben) spustili za prvo drevo pod cesto. Kdo trpi škodo, bo kdo rekel, saj je bil zavarovan. Koliko delovnih ur v mehanični delavnici je bilo porabljenih itd. itd.?

Ne dolgo zatem so si vzeli na novo nabavljeni avto in se ponoči vozili po Celju... Kdo plačuje gorivo? Upam, da bo direktor, oziroma, je že, take stvari preprečil in da krivci ne ostanejo nekaznovani ter da se tako zaščiti družbeno premoženje.«

V razpravi se je oglasil udeleženec take vožnje ter izrazil svoje negodovanje nad takšnimi stvarmi v poročilu. Drugi pa je uvodoma pohvalil delo sindikalne podružnice, potem pa je dejal, da pomeni omenjanje takih stvari v poročilu oživljanje trenja v kolektivu, kakor je bilo to pred nekaj leti... Med drugim je bilo tudi rečeno, da tehničnemu direktorju zaradi avtomobila ne smemo šteti v tako zlo, ker je prav njegova zasluga letošnji izreden napredek podjetja.

Rad bi sedaj vedel, kdo povzroča trenje v kolektivu, ali tisti, ki napako zagreši, ali tisti, ki opozarja nanjo, da se ne bi več ponovila?

Tehničnemu vodji je treba priznati njegove zasluge za dober uspeh podjetja, toda, ali ne dobi on zato tudi lepo plačo in premije? Priznati pa bo moral, da je bila ta škoda povzročena po njegovi zaslugi.

Pripomnim naj še to, da sem na posebno priporočilo Okrajnega sindikalnega sveta omenil v poročilu tudi požar v našem podjetju, da bi se na občnem zboru kaj več pogovorili o tem, kako ta obrat obnoviti, da člani kolektiva ne bi bili oškodovani. Vendar o tem ni bilo besede.

A. P.

Pripomba uredništva: *Mislimo, da je občni zbor sindikalne podružnice pravo mesto, da se opozori na napake, ki so se med letom dogodile v delovnem kolektivu. Le tako je namreč prav, da se stvari, za katere kdo smatra, da niso v redu, javno povedo ter da se na ta način pripomore k temu, da se tudi odpravijo in preprečijo. Zlasti pa ima to pravico sindikalna organizacija, ki nima samo pravice, marveč je celo dolžna opozoriti na napake pri gospodarjenju. Objektivna, dobronamerna in konstruktivna kritika nikakor ne pomeni oživljati trenja. Taka kritika je dobrim in tovariškim odnosom le v prid.*

Stvari, kakršne je opisal tajnik sindikalne podružnice v svojem poročilu, so take narave, da okrog njih ni moč nič slepomišiti. Avto so vzeli, ga pokvarili, drugič so se peljali z novim avtomobilom in sreča, da ni prišlo do nesreče itd. Kdor je napako zagrešil, jo mora — hočeš nočeš — priznati in paziti, da bi se v bodoče kaj sličnega ne ponovilo. Položaj v podjetju pa ne upravičuje nikogar, da bi smel grešiti.

NAPRAVILI SO PO SVOJE

Klobuk z glave pred kranjskimi lekarnarji, kajti svoje delo opravljajo vestno in požrtvovalno, saj so nam na uslugo podnevi in ponoči, delavnik ali praznik.

Sicer pa skoraj ni kolektiva, ki bi mu ne mogel reči, vidite, tole pa bi lahko bolje napravili, tole ne bo dobro itd. Pri njih na primer bi se lahko spotaknil ob nagrade. Upravni odbor lekarne je sestavil predlog in ga pokazal kolektivu, naj še on pove svoje. Ta je svoje povedal, upravni odbor pa je napravil čisto po svoje. Seveda so bili ljudje užaljeni. Čemu jih vendar sprašujejo, če njihovega mnenja potem ne upoštevajo?

Sindikat — v redu pobira članarino. V izvršnem odboru je tudi predstavnik lekarniške skupine, seje pa se je letos udeležil le enkrat. Torej so zveze tega kolektiva s podružnico tudi precej rahle.

Stane Bobek

KJE JE ZAME PRAVICA?

V časopisih sem že dosti prebral o tem, kako bi razbremenili zaposlene žene-matere in vsakokrat me zaboli, kadar kaj takega preberem. Kar berite.

Sem mati nezakonskega otroka, ki obiskuje prvi razred gimnazije. Koliko stane šolanje takega fanta, že sami veste, zlasti, če pomislite, da zaslužim 8.760 dinarjev na mesec. Otroškega dodatka dobim le polovico in ga moram vračati še za dve leti za nazaj kljub temu, da nisem dobila niti dinarja od zemljišča.

Ko sem bila stara 14 let sem morala prijeti za delo na posestvu, ker mi je umrla mati. Tako sem na očetovo prošnjo ostala do 25. leta doma, za plačilo pa sem dobila njivico. Njive same ne obdelujem, marveč je obdeluje moj brat, on pa tudi plača davek od nje, ker se davek odmerja od skupnega posestva, kakor to zahteva uprava za dohodke, češ da živim še vedno doma.

Odkar sem se zaposlila, živim od dela svojih rok in zdaj me je zavod za socialno zavarovanje kaznoval za tisto, za kar me je oče nagradil. Na leto izgubim okrog 17.000 dinarjev otroškega dodatka, kdo mi bo povrnil razliko? Če dam njivo v najem, mi ne bo dal nihče 2.000 dinarjev najemnine na mesec zanjo. Toliko sem tudi jaz hodila v šolo, da znam zračunati, koliko sem na škodi. Ali mi bo zavod računal tistih deset let, ko sem delala pri očetu na posestvu, v delovno dobo? Najbrž ne. Že dve prošnji sem vložila glede otroškega doatka pa ni bilo nič: mi se ravnamo po zakonih, so mi odgovarjali. Kje je zame pravica? Zemljo podarim za socialno zavarovanje, on pa mi naj redno izplačuje poln otroški dodatek, ali pa naj vzame otroka v svojo oskrbo, če meni ne zaupa polnega dodatka.

Nezakonska mati

Odgovor uredništva: *Dasi se nezakonska mati ni podpisala, smo njeno pismo — nekoliko skrajšano — vseeno objavili. Res je, da so predpisi glede odmere otroškega dodatka precej togi in bi jih kazalo spremeniti tako, da tisti, ki od svoje zemlje ničesar nima, ne bi izgubil pravice na poln otroški dodatek. Tudi zavod za socialno zavarovanje, kateremu prizadeto pripada, naj človeško pogleda na take primere. Tovarišica pa naj zemljo proda ali podari na primer svojemu bratu, ki jo že itak uživa, s tem si bo spet pridobila pravico na poln otroški dodatek.*

ODGOVORI NA ?

P. I. Murska Sobota: Vaša znanka je dobila odpoved in bi rada vedela, kakšen je dejanski vzrok za odpoved? — **Odgovor:** Iz vsega zbranega materiala, ki ste ga poslali, je žal ugotoviti, da se s pravnimi sredstvi ne da ničesar več doseči. Po dosedanjih predpisih je odločba občinske arbitraže za odločanje o odpovedi dokončna in velja ne glede na to ali je zakonita ali ne. V bodoče bo drugače, vsaj iz načrta zakona o delovnih razmerjih je bilo tako razbrati. Toda to šele bo, nastalega stanja pa žal sedaj ni mogoče odpraviti. Odpoved je pravno veljavna in tudi odvetnik ne bi mogel nič drugega kot izjaviti, da je zadeva pravno dokončno urejena. Menimo pa, da spis sam razkriva nekatere stvari iz celotnega postopka, ki opozarjajo, da bi utegnila biti primernost in utemeljenost te odpovedi res dokaj vprašljiva. Iz odločbe, s katero je bila pritožba L. zavrnjena, iz beseď obrazložitve same nesporno sledi, da se delavski svet ni nič pobrigal, da bi res preiskal zadevo in ugotovil resnico. Namesto tega se je zadovoljil z enostranskim pojasnilom, ki ga je dal direktor in zgolj na taki enostranski presoji odločil v prid direktorju ne glede na to, ali je tako bilo tudi objektivno prav ali ne. Na tak način delavski svet ne odločajo o pritožbah delavcev. Dolžni so slišati razloge obeh prizadetih in po tem objektivno presoditi zadevo in šele potem odločiti ne glede na to, komu bo njegova odločitev ljuba. Zato, ker zadeva ni bila dovolj preiskana, tudi delavski svet ni mogel v svoji odločbi reči drugega kot uporabiti zelo posplošeno frazo o tem, da »je s svojim vedenjem kvarno vplivala, rušila disciplino« itd. Toda povedano pa ni kdaj, na kakšen način, s kakšnim svojim ravnanjem je vse to povzročala. Zato ni prav nobene razlike med odpovedjo in odločbo delavskega sveta. Povsod so samo neke zelo splošne trditve. Tudi odločba arbitraže za odločanje o odpovedi ni prav nič boljša. Spet enake in podobne splošne fraze, namesto da bi bilo konkretno povedano, v čem, s kakšnim dejanjem ali ravnanjem se je pokazal »nepravilen odnos do souslužbencev in do nekaterih vodilnih delavcev«. Za takimi splošnimi frazami se kaj rada skrivajo tudi razna osebna obračunavanja ali celo maščevanja. Zato tudi ni konkretnih opisov, niso navedene osebe, ki so bile prizadete »z nepravilnimi odnosi«, zato tudi ni povedano, v čem je bil odnos »nepravilen«. Običajno, kjer je to resnično, se namreč točno z odločitvijo časa in kraja določi dejanje, s katerim je bila taka nepravilnost storjena. Iz povedanega ni bil dovoljen zaključek, da tudi občinska arbitraža zadeve ni objektivno preiskala in presodila zadeve tako, da bi ugotovila dejansko stanje, v čem obstoji vsebina očitanih nepravilnosti, slabih vplivov, itd. Seveda pa vse to razmišljanje na stvari ne spremeni: zadeva je dokončno in formalno pravno urejena, odpoved je sedaj veljavna in se je ne da več izpodbijati.

DOPUST

C. K., Škofja Loka: Septembra letos ste se vrnili iz vojske, kjer ste služili redni kadrovski rok. Ker za letos še niste izkoristili rednega letnega dopusta, zaposlili ste se pa 4. dan po povratku iz JLA, bi radi vedeli, ali ste upravičeni do letnega dopusta za letošnje leto. — **Odgovor:** Nastop službe v rednem kadrovskem roku povzroči prenehanje delovnega razmerja. S ponovno zaposlitvijo po doslužitvi kadrovskega roka je nastalo novo delovno razmerje in po sedaj veljavnih predpisih si morate šele pridobiti pravico do rednega letnega dopusta. To pravico si boste pridobili, ko boste izpolnili 11-mesečno neprekinjeno zaposlitev pri istem podjetju.

R. K. Slovenj Gradec: Ker so vam kljub 17-letni zaposlitvi priznali samo 16 dni rednega letnega dopusta, bi radi vedeli, v katerem zakonu je določen dopust po letih zaposlitve. — **Odgovor:** Zaenkrat takega zakona še ni. To kar omenjate v svojem pismu pa je bil samo — načrt. V kratkem pa bomo seznanjeni z novim zakonom o delovnih razmerjih, seveda pa bo ta veljal šele v bodoče, ne bo pa mogoče po njem presojati, ali je trajanje dopusta za letošnje leto bilo pravilno odmerjeno ali ne.

Z. F. Laško: Od lanskega julija do letošnjega septembra ste bili v bolniškem stanju. Sedaj pa zaradi zmanjšane delovne sposobnosti delate samo 4 ure dnevno. Koliko dopusta Vam pripada za letošnje leto, ko imate že 17 let delovne dobe? — **Odgovor:** Zdi se nam, da ste še vedno v bolniškem stanju in da ste po zdravniški odredbi zaposleni s skrajšanim delovnim časom. Razliko do polnega zaslužka Vam najbrž plačuje zavod za socialno zavarovanje. V takem stanju seveda nimate še pravice do rednega letnega dopusta.

PLAČEVANJE

P. U. Ljubljana: Vprašujete, ali ima Vaš mož, ki je že od avgusta dalje v bolniškem stanju, pravico do plače iz dobička, ki so jih obračunavali za drugo polletje? — **Odgovor:** Ima. Po 68. čl. uredbe o plačah delavcev gospodarskih organizacij se plače iz dobička dele tudi med letom na podlagi periodičnega obračuna. Do teh plač imajo pravico vsi delavci, ki so ob obračunu in izplačilu v rednem delovnem razmerju in so najmanj tri mesece neprekinjeno zaposleni v tej gospodarski organizaciji. Vaš mož izpolnjuje vse te pogoje in gospodarska organizacija ga mora upoštevati. Morebiten ugovor, češ, saj ni delal, je ničev. Po 23. čl. zakona o zdravstvenem zavarovanju je namreč gospodarska organizacija pri obračunu plač iz dobička dolžna pri upravičenih delavcih upoštevati tudi dneve, ko je delavec sicer bolan, kot da bi take dneve delal.

A. A., Mirna: Upravni odbor podjetja vam je s pismeno odločbo dodelil stanovanje. Kmalu potem pa ste dobili od posebne tričlanske komisije obvestilo, da je odločba upravnega odbora neveljavna. Radi bi vedeli, ali je komisija ravnala zakonito. — **Odgovor:** Sklep upravnega odbora lahko razveljavi po pravilu samo delavski svet s svojim sklepom. Tak sklep mora biti zapisan v zapisniku seje delavskega sveta. Delavski svet se poslužuje komisij. Te so navadno samo delovni pripomoček, nimajo pa pravice odločati. Seveda pa lahko delavski svet vendarle ustanovi za urejanje kakšnih konkretnih zadev komisijo in ji da pooblastilo, da o njih tudi odloča. Seveda pa mora zopet biti sklep delavskega sveta o ustanovitvi take komisije in v tem sklepu mora biti posebej rečeno, da sme tudi odločati o zadevi. Če v vašem primeru ni takega sklepa delavskega sveta in komisija nima takega pooblastila, potem je njeno obvestilo nezakonito. Predlagajte, naj vam pokažejo zapisnik seje delavskega sveta, kjer je sklep o ustanovitvi take komisije in pooblastilo, da odloča. Če je tak sklep in tako pooblastilo, potem pa je treba priznati, da je komisija ravnala zakonito. V takem primeru bi bilo primerno vložiti na delavski svet ugovor o nepravilni presoji zadeve in zato tudi o nepravilni rešitvi zadeve.

VELEBLAGOVNICA

nama

LJUBLJANA
pred Pošto

vam nudi v bogati izbiri:

- tekstil vseh vrst
- konfekcijo
- modno galanterijo
- kuhinjsko posodo
- najmodernejše pripomočke za gospodinjstvo
- domača in inozemska kolesa
- šivalne in pralne stroje ter hladilnike
- kozmetiko
- pohištvo, glasbila itd.

Poleg nizkih cen, odlične kvalitete in hitre postrežbe še ena ugodnost: vse blago morete kupiti na kredit z eno-, dvo- ali triletnim odplačilom.

Pomnite torej: poceni, hitro in solidno boste kupili vedno samo v veleblagovnici »NAMA«, Ljubljana, pred Pošto.

Te dni vodijo starši svoje otroke že k drugemu cepljenju proti otroški paralizi. Zanimanje staršev za cepljenje je veliko. To je razumljivo. Nič več ni nevarnosti, da bi njihov otročiček zbolel za otroško paralizo.

KAKŠNE ZVEZE IMA OTROŠKI DODATEK S SKUPNIM GOSPODINJSTVOM?

Nesmiseln predpis

Po členu 37. Uredbe o spremembah in dopolnitvi Uredbe o otroških dodatkih (Urad. list FLRJ štev. 36-55) se zniža, oziroma odvzame otroški dodatek vsem tistim osebam, ki živijo v družinski skupnosti s sorodnikom, ki je davčni zavezanec.

V okraju Koper živi v skupnem gospodinjstvu 293 koristnikov otroškega dodatka, ki imajo 500 otrok. Le-ti so prejeli v mesecu novembru 1957 skupno 800.000 dinarjev ali letno približno 9,000.000 din otroških dodatkov. Če bi vsi ti ne živeli v skupnem gospodinjstvu, bi prejeli v enem letu skoraj 19 do 20 milijonov dinarjev otroškega dodatka. Okrajni zavod za socialno zavarovanje Koper je imel zaradi tega predpisa v enem letu za devet do deset milijonov dinarjev manjši izdatek.

Razen tega »prihranka«, ki je za družbo vsekakor dobrodošel, pa lahko ugotovimo vrsto negativnih posledic, tako da se končno vprašamo, če je ta predpis res koristen.

Ker so bili podatki upravičencev otroškega dodatka pomanjkljivi, oziroma njihove izjave dvomljive ali razna potrdila nejasna, je Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kopru osnoval posebno komisijo, ki je na kraju samem ugotavljala, če gre res za skupno gospodinjstvo. Ob tej priliki je komisija obiskala veliko družin. Vendar so izmed vseh ugotovili le dva ali tri primere, kjer bi lahko sodili, da gre res za skupno gospodinjstvo. V vseh ostalih primerih so ugotovili, da skupnega gospodinjstva ni, ali ga vsaj ni mogoče dokazati.

Mnenja sem, da poraja uresničevanje tega predpisa težke in neljube posledice. Skupna gospodinjstva se razbijajo, upravičenci otroškega dodatka, ki žive pri starših z nekaj posestva, si na vse načine prizadevajo, najti kjerkoli drugo stanovanje. Namesto, da bi taka skupna gospodinjstva podpirali ter s tem zmanjševali stanovanjsko stisko, delamo prav nasprotno in silimo ljudi, da si iščejo lastno stanovanje, čeprav bi često lahko do smrti živeli v hiši svojih staršev.

Tako so tudi na skupščini podružnice socialnega zavarovanja v Sežani ugotovili, da živi več železničarjev v mestu samo zaradi otroškega dodatka, čeprav bi se lahko preselili k staršem v bližnje vasi in tako odstopili svoja stanovanja drugim, ki že dolgo časa prosijo zanj.

Znesek 9 do 10 milijonov dinarjev, ki ga v tem okraju prihrani družba na otroških dodatkih, predstavlja vrednost 4 do 5 stanovanj. Če bi ta predpis odpadel, bi se gotovo vrnilo precejšnje število upravičencev do otroških dodatkov k svojcem. Tako bi dobili gotovo več kot pet stanovanj in dosegli, da bi tisti, ki žive v skupnem gospodinjstvu ne silili več v nova stanovanja in tudi zemlja bi bila marsikje bolje obdelana, vsej skupnosti v korist. Zaradi vsega tega mi v Zavodih za socialno zavarovanje ugotavljamo »nove kategorije« upravičencev otroškega dodatka...

Prvič so tu tisti, ki niso imeli sreče in si niso mogli dobiti drugega stanovanja in ti so v očetovi hiši spremenili en stanovanjski prostor v kuhinjo, da lahko vsaki komisiji in vsak čas dokažejo, da ne živijo s starši v skupnem gospodinjstvu. Na ta način so zadostili predpisu, čeprav se po zgraditvi nove kuhinje v odnosih med obema družinama ni nič spremenilo.

So tudi taki, ki nimajo dovolj sredstev, da bi si postavili ločeno kuhinjo s štedilnikom itd. in zato si le-ti v skupni kuhinji postavijo še en štedilnik ali vsaj električni kuhalnik, kot dokaz »ločenega gospodinjstva«.

In končno je še ena »kategorija« ljudi, ki dokazujejo ločeno gospodinjstvo. Ti sicer kuhajo v isti kuhinji, na istem štedilniku, vendar v ločenih loncih. V omarah ali kjerkoli ima vsaka družina ločeno mast, sol, kis, itd. Člani komisije morajo ob takih prilikah pokazati pravo detektivsko znanje. V teh primerih gre za to: kdo bo koga. Ko se oziraš po kuhinji, shrambi, kleti, hlevu itd. vidiš, da še kako potrebujejo tisti znesek otroškega dodatka, ki bi jim ga naj odtrgali. Po vsem tem je potrebno sestaviti zapisnik, zaslišavati priče itd. V vas si prišel z avtomobilom, (peš bi ne prišel nikamor), odtrgal si dva ali tri uslužbence od tekočega dela in s temi nesimpatičnimi ukrepi ustvaril pri ljudeh nezaupanje do naših ustanov.

Kot že uvodoma povedano, smo v večini primerov ugotovili, da skupno gospodinjstvo ne obstaja, da obstaja le skupno prebivanje. Sicer pa kdo bo to določil?

Po vsem tem smatramo, da je skrajni čas spremeniti predpis o skupnem gospodinjstvu.

B. B.

OBISK V LJUBLJANSKEM PODJETJU »TELEKOMUNIKACIJE«

Včeraj invalid - danes tehnik

V naših podjetjih je zaposlenih precej vojnih in tudi delovnih invalidov. Mnogi med njimi so že kvalificirani in nekateri tudi visokokvalificirani delavci. Tako opravljajo dela kot drugi zdravi delavci — uspešno in vzorno. Le ponekod se še primeri, da se branijo zaposliti vojne invalide. To je napak, saj so doslej le-ti s svojim delom dokazali, da so enakovredni zdravim delavcem.

V tovarni radij. aparatov »Telekomunikacije« v Pržanju je zaposleno trenutno 20 vojnih invalidov. Prvi med njimi so prišli v podjetje leta 1953. Dve leti za tem so nekateri že uspešno opravili pomočniške izpite za radijske tehnike.

Delavski svet in upravni odbor tovarne sta se ves čas resnično trudila, da bi tovarišem, ki so v osvobodilni vojni žrtvovali zdravje, nudili čim več strokovne izobrazbe. Spočetka sta naletela na precejšnje težave: ni bilo dovolj finančnih sredstev za organizacijo strokovnih tečajev, ne predavateljev, ki naj bi na preprost način razlagali znanja željnim poslušalcem vse skrivnosti radijske tehnike.

Toda te začetne težave so le prebrodili. Nekoliko s finančno pomočjo Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani, nekoliko pa s tehnično in tudi moralno pomočjo Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije. Ta si namreč predvsem prizadeva usposobiti vojne invalide bodisi za to ali ono delo.

In kaj so doslej v »Telekomunikacijah« storili za prekvalifikacijo delavcev invalidov? Predsednica upravnega odbora, tovarišica Ivanka Kukovec mi je nekako takole dejala:

»Od vsega začetka, odkar smo sprejeli na delo prve invalide, skrbimo za njihovo strokovno izobrazbo. Priredili smo že več strokovnih A in B tečajev in še posebni tečaj za radio-mehanike. Pravkar imamo tečaj za visokokvalificirane delavce. Torej je dana vsa možnost, da naši delavci — invalidi, — seveda tudi drugi, dobe potrebne kvalifikacije. Končno moram povedat tudi to, da so naši delavci — invalidi res dobri in vestni in da kažejo veliko zanimanje za strokovno usposabljanje!«

O tem, kar mi je povedala predsednica upravnega odbora, sem se prepričal, ko sem jih obiskal in se razgovarjal z njimi.

Med obiskom v tovarni sem n. pr. srečal radijskega mehanika Slavka Fona. Slavko je 80% invalid. Kot kurir štaba partizanske divizije v Srednjem Lokovcu je bil pozimi leta 1944 težko ranjen. Tedaj je izgubil oko in nemški mitraljez mu je večkrat prestrelil nogo. Nekaj let po osvoboditvi je zaprosil za delo v tovarni »Telekomunikacije«. Leta 1953 je s prav dobrim uspehom opravil izpit za radijskega tehnika.

»Če se malo povrnem nazaj,« mi je pripovedoval Slavko, »so bile za nas — invalide marsikatere težke ure. Čutili smo, da nas nekateri v podjetju ne gledajo radi, da smo manj vredni itd. Vendar, to je bilo pred leti. Zdaj pa moram reči, da vsega tega ni več. Od nas samih in našega dela je odvisno, kako nas v podjetju cenijo. Menim pa, da vsi delavci — invalidi želimo ustvariti čim več in čim boljše.«

Nekako prav isto mi je pripovedoval tudi Jože Seles, ki je bil težko ranjen pri nekem nenadnem napadu belogardistov pri Hinjah v Suhi Krajini.

S prijetnim občutkom sem se poslovil od tovarišev tega prizadevnega kolektiva, vesel takšnih odnosov in polnega razumevanja, ki vladajo v njem. Da bi bilo tako povsod tam, kjer sredi zdravih ljudi prav tako uspešno in enakovredno delajo ljudje, ki so v težkih dneh naše zgodovine darovali tudi najdražje, kar človek ima — zdravje.

Naši bralci najraje bero, kot nam pišejo, razen ostalega seveda, odgovore na vprašanja s področja socialnega zavarovanja. Sklenili smo, da bomo odgovarjali tudi na druga vprašanja. Kar vprašajte nas, pa vam bomo posredovali odgovore zdravnikov, kako se obvarujete raznih bolezni, odgovore pedagogov o vprašanjih vzgoje, družine...

Na ta vprašanja in na podobna seveda, bomo začeli odgovarjati z novim letom.

Naša glavna opravila

(Nadaljevanje s 1. strani)

legije. To je eden izmed vzrokov za to, da se v teh organih delavci niso dovolj uveljavili, ker so ostali ob strani zavedajoč se, da za presojo posameznih čisto strokovnih zadev niso usposobljeni. Na občinskih občnih zborih sindikatov je treba tudi v tem pogledu zavzeti jasna stališča in se dogovoriti tudi o praktičnih ukrepih, ki jih bodo sindikati podvzeli zato, da bodo organi družbenega upravljanja dejansko postali družbenopolitični činitelj upravljanja in odločanja, ne pa organ za strokovno ukrepanje.

Uveljavljanje stalnega in učinkovitega vpliva delavcev na odločanje v vseh organih upravljanja v komuni, pa je v zelo veliki meri odvisen tudi od oblik družbenopolitičnega dela sindikalnih organov. Pri tem gre za dve stvari: za nenehno družbenopolitično delo sindikalnih organizacij z izvoljenimi člani organov družbenega in delavskega upravljanja in za nenehno delo z najširšimi krogi delavstva.

Iz dosedanjih izkušenj se da ugotoviti, da je ena izmed zelo ugodnih oblik za razprave o posameznih družbenih, gospodarskih, kulturnih itd. problemih v komuni skupni plenum občinskega odbora Socialistične zveze in občinskega sindikalnega sveta. To tribuno za razpravo o družbenih problemih v komuni je treba še naprej negovati in razvijati.

Prav tako zaslužijo posebno pozornost občinskih sindikalnih svetov zbori proizvajalcev občinskih ljudskih odborov, ki smo jih letos prvič izvolili in ki bodo z zakonitimi določili pooblaščeni, da s svoje strani zasledujejo in presojajo gospodarjenje v posameznih gospodarskih organizacijah ter da na to gospodarjenje vplivajo. Razen tega pa so seveda zbori proizvajalcev eden izmed odločujočih faktorjev, ki odreja osnovno gospodarsko orientacijo komune. Nedvomno je potrebno, da občni zbori občinskih sindikalnih svetov v svojih delovnih programih predvidijo sistem in način dela sindikatov z odborniki zborov proizvajalcev.

Najvažnejše v sistemu dela občinskih sindikalnih svetov pa je v tem, da zagotove, da bodo vse sindikalne organizacije praktično javne tribune delavcev. Kajti ena izmed glavnih nalog sindikatov v občini je ravno v tem, da nenehno pritegujejo delavce k presojanju praktičnih gospodarskih, družbenih, kulturnih itd. problemov iz življenja v komuni in da jim omogočajo, da razlože svoja stališča do načina urejanja teh problemov ter da jim dajejo svojo organizacijo kot tribuno za družbeni vpliv, za politični vpliv na dogajanje v komuni. Vsled tega je nujno potrebno, da v programih dela opredele občni zbori skrb občinskih sindikalnih svetov za redno sklicevanje zborov volivcev tako v gospodarskih organizacijah kot na terenu in skrb za to, da sindikati zagotove udeležbo delavcev na teh zborih. Predpogoj za udeležbo delavcev na zborih volivcev je v tem, da je treba zbore volivcev dejansko orientirati na probleme, ki zaposlujejo delavce, in da je treba preko mehanizma zagotoviti, da ljudski odbori jemljejo resno v pretres vse predloge zborov volivcev in da volivce obveščajo o svojih stališčih do predlogov, razloženih na zborih volivcev. Nadalje je v delovnih programih občinskih sindikalnih svetov nujno predvideti nenehno skrb za to, da odgovorni činitelji na terenu sklicujejo občasno skupne sestanke Socialistične zveze in sindikalnih organizacij z dotičnega terena, ki naj postanejo dejanska tribuna delavcev za razpravljanje o tekočih problemih. Končno gre tu še za to, da morajo občinski sindikalni sveti občasno sklicevati ob posameznih važnejših problemih, ki se tičejo življenja delavcev in družbenega dogajanja v komuni, posebna delavska zborovanja, na katerih je jasno odrediti stališča delavcev do določenih problemov. Nobenega dvoma ni, da je s temi sredstvi mogoče uspešno aktivizirati delavce v konkretne in določene družbene akcije, zagotoviti njihov vpliv pri odločanju in preprečiti sleherno uveljavljanje birokratskih metod dela v upravljanju v komuni.

Za uspešen razvoj organov družbenega upravljanja v družbenih službah v komuni je neverjetno važno tudi to, kako se rekrutirajo člani za organe družbenega upravljanja. Po dosedanji praksi pošiljajo sindikati v organe družbenega upravljanja v posamezne družbene službe člane, ki strokovno delajo v dotičnih službah. Tako pošiljajo v organe družbenega upravljanja v trgovini delavce iz trgovinske stroke, v organe družbenega upravljanja v zdravstvu delavce iz zdravstvene stroke, v organe družbenega upravljanja v šolstvu predvsem prosvetne delavce. Seveda ne izključno, ampak pretežno iz stroke. Vsled tega mestoma dobivajo ti organi družbenega upravljanja cehovski in stanovski značaj. Dejanski interesi delavcev, ki so prizadeti pri delu teh ustanov, pa vsled take orientacije ne pridejo dovolj učinkovito do veljave. Vsled tega je nujno potrebno, da se občinski sindikalni sveti zavzamejo, da v organe družbenega upravljanja pridejo predstavniki vseh kategorij delavstva. Potrebno je zagotoviti, da je temeljni kriterij za rekrutiranje članov v organe družbenega upravljanja prej omenjenih služb tak, da imajo prvenstveno prioriteto delavci zaradi katerih deluje določena služba in katerim je določena služba namenjena.

Uspešnejši razmah na področju duhovnega življenja delavcev pa je nedvomno odvisen od tega, v koliki meri bodo občinski sindikalni sveti smatrali delavska prosvetna društva Svobode za svoje organe, seveda ne v formalnem pravnem smislu, temveč v družbenem smislu. Treba se je namreč zavedati, da življenja delavcev ni mogoče zapirati v posamezne na znotraj zaprte organizme, ampak da je treba pri urejevanju posameznih družbenih problemov, ki se tičejo delavcev angažirati vse družbene sile. Vsled tega bi bilo zelo koristno, če bi sindikalni sveti v občinah v svojih delovnih programih predvideli skupne razprave občinskih sindikalnih svetov, delavskih prosvetnih društev in občinskih svetov Svobod o posameznih problemih s področja kulturnega, prosvetnega itd življenja delavcev in delovanja obstoječih kulturnih in prosvetnih ustanov na področju komune.

SINDIKATI NA ČELU DRUŽBENIH AKCIJ DELAVCEV

Poleg tega, da občinski zbori občinskih sindikalnih svetov odrede, kateri so osnovni gospodarski in družbeni problemi, ki jim kaže v bodočem razdobju posvečati pozornost in potem ko odrede, katere so temeljne oblike, preko katerih je mogoče zagotoviti stalen in učinkovit vpliv delavcev na odločanje v vseh organih upravljanja v komuni, so poklicani predvideti tudi osnovne akcije, ki jih bodo podvzeli sindikati v bodočem razdobju. V tem smislu torej občni zbor občinskega sindikalnega sveta ni poklican razpravljati in odrejati samo nalog, ki naj jih opravlja občinski svet in njegov izvršni odbor, ampak je poklican da razmotri, katere temeljne akcije naj podvzame v bodočem poslovnem razdobju delavstvo, ki živi na področju komune.

Zaradi tega si je pri pripravi letošnjih občnih zborov občinskih sindikalnih svetov prizadevati, da ta zasedanja čimbolj osvobodimo formalističnega, drobnjakarskega in prakticističnega dela in da usmerimo težišče zasedanja na prej razložene zadeve. Kolikor mogoče je potrebno podatke in poročila o dosedanjem delu poslati delegatom za občni zbor vnaprej in se omejiti na občnem zboru samo na branje poročila o aktualnih problemih, ki stoje pred sindikati v občini. To seveda ne pomeni, da je kakorkoli treba zanemariti polaganje obračuna sindikalnega vodstva za delo v preteklem razdobju. Ta obračun mora biti na občnem zboru in ga je treba skrbno in temeljito pripraviti. Gre le zato, da odpravimo prakso čitanja številnih poročil, dolgoveznega naštevanja, ker je mogoče vse to v zelo jasnih in skopih podatkih delegatom razložiti preko pisanega poročila. Smisel občnega zbora namreč ni v naštevanju vsega, kar so vodstva sindikalnih organizacij napravila, temveč je smisel občnega zbora v tem, da trezno in jasno presodi kolikšna je dejanska vrednost aktivnosti sindikalne organizacije na planu reševanja in urejanja vseh problemov, ki delavce zanimajo in jih zaposlujejo. Iz tega jasno sledi, da je tudi poročanje o dosedanjem delu treba zasnovati iz enega osrednjega izhodišča: kako so sindikati v pretekli poslovni dobi pomagali pri uveljavljanju delavcev v komuni, kako so skrbeli za to, da so se v praktičnem gospodarskem in družbenem življenju uveljavljale in izpolnjevale tiste zadeve, ki so v neposrednem interesu delavcev.

Torej osnovno napotilo za letošnje občne zbore občinskih sindikalnih svetov bi bilo nekako takole: v središču pozornosti občnega zbora je postaviti osrednje probleme iz gospodarskega in družbenega življenja delavcev in odrediti osnovna stališča delavcev do teh problemov ter predvideti glavne akcije, za katere se bodo delavci v komuni v bodočem razdobju zavzeli.

Roman Albreht

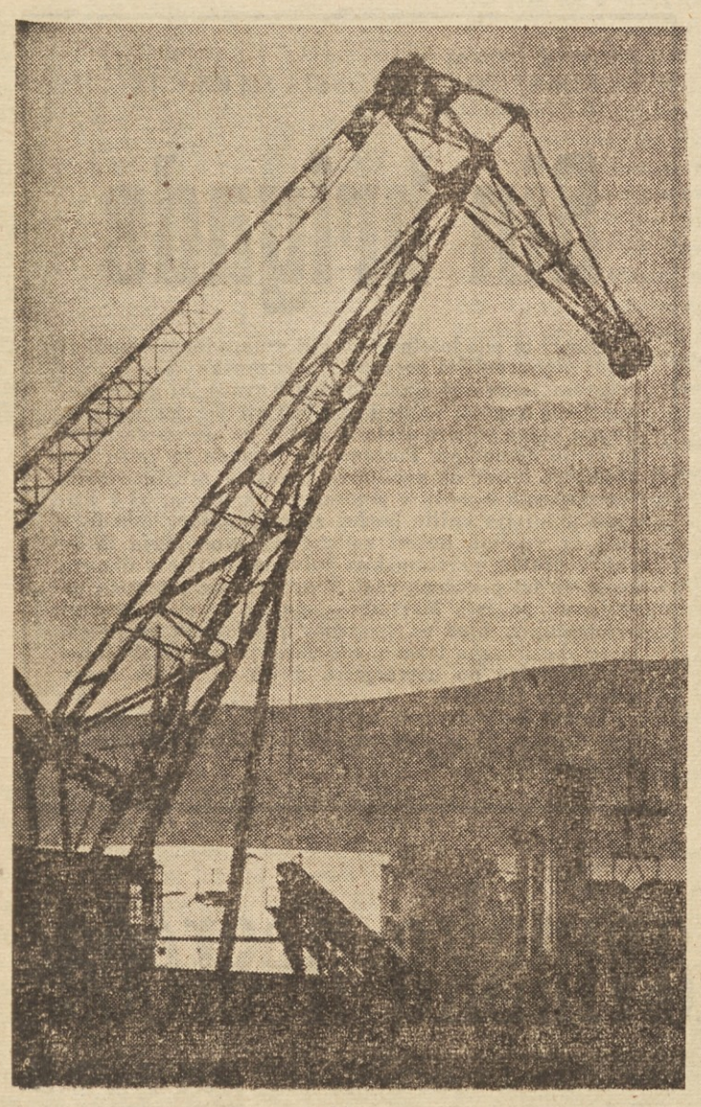

Takole piše v družbenem planu o razvoju gospodarstva: Letos 17,1 milijona tone premoga, čez 4 leta 25.3 milijona tone — gospodarstveniki pa celo računajo, da bodo rudarji nakopali čez šest let 28 milijonov ton premoga. Manj antracita in manj premoga za koksiranje naj bi uvozili, domačega bolj plemenitili in ga čimveč koksirali. (Tako nalagajo premog iz Raše na ladje)

POMENEK O DELU ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE IN PLANU

Uresničitev naših želja je v naših rokah

Pred skupščino je še obilo dela

»Praviš, naj ti povem nekaj splošnih misli o delu skupščine. To je težko. Verjemi, kajti skupščina bo zadnji mesec, predno bo prenehala z delom, opravila kaj obilno delo. Kot veš bo s presledki zasedala skoraj ves december. Sprejeti mora vrsto zakonov. Vsi, ki jih bo sprejela, bodo bolj ali manj v zvezi z gospodarskimi nalogami, ki jih postavlja pred nas petletni perspektivni plan.«

»Verjamem ti. Delo skupščine bo obsežno.«

Nekako nerodno mi je bilo, da bi ga opomnil, naj mi še kaj več pove o delu skupščine, sicer pa, kako naj ta plenarna zasedanja skupščine ločujem od stvari, o katerih so ljudski poslanci razpravljali in še bodo, to je o petletnem planu in raznih ostalih zakonih.

»Ne misli samo na to, da bo skupščina sprejemala zakone, pomisli tudi na njih pripravo. Na to marsikdo pozabi. Zvezni gospodarski organi so skupno s člani skupščinskih komisij in odborov skoraj dve leti razpravljali, proučevali in sestavljali predloge in dokumentacije za plan, ki je že sprejet. Tako temeljita priprava je bila potrebna zato, da bi v planu dobile prednost vse tiste panoge, ozinoma tista področja, ki smo jih doslej zaradi takšnih ali drugačnih razlogov zapostavljali, vendar je njihov nadaljnji razvoj nujen, biti mora hitrejši, če hočemo doseči zaželene cilje. In kot veš, je osnovni cilj petletnega plana hitrejši razvoj gospodarstva, hitrejša rast življenjske ravni.«

V planu ima življenjska raven posebno mesto

Hitrejši razvoj gospodarstva, hitrejši dvig življenjske ravni. Včasih ti dve stvari ločujemo. Želimo si večjih prejemkov in nižjih cen, boljšega blaga, seveda bolj poceni, toda včasih ne pomislimo, da je vse to odvisno od našega dela. Delavcem iz nekaterih sosednih držav zavidamo večje prejemke, toda ob tem pozabljamo, da tudi več store. Ne store vselej zavoljo tega več, ker bi bolj naprezali svoje mišice, temveč več zato, ker je delo bolje organizirano.

Poglejmo, kaj je dejal o razvoju življenjske ravni in razvoju gospodarstva član Zveznega izvršnega sveta tovariš Milentije Popović na prvem decemberskem plenarnem zasedanju skupščine, ko so ljudski poslanci razpravljali in sklepali o perspektivnem petletnem planu.

»Življenjski standard je dobil v osnutku petletnega plana posebno mesto. Razloga pa sta dva: sama vloga, ki jo ima življenjski standard v celotnem družbenem in gospodarskem razvoju, kakor tudi njegovo dosedanje zaostajanje za gospodarskim razvojem, ki je bilo v minulih desetih letih nujno in neogibno. Skladen razvoj življenjskega standarda glede na gospodarstvo je glavni pogoj za hitrejši temno razširjene reprodukcije in za skladen gospodarski razvoj. Zboljšanje življenjskega standarda je v skladu z učinkom gospodarjenja glavna materialna spodbuda za posameznike in delovne kolektive v boju za večjo storilnost in za bolj ekonomično gospodarjenje. Vse to pa so pogoji, da izkoristimo vse razpoložljive rezerve v našem gospodarstvu. Skladen razvoj življenjskega standarda glede na gospodarstvo je torej važen gospodarski pogoj, da dosežemo tiste uspehe v gospodarskem razvoju, ki jih pričakujemo v prihodnjih petih letih in ki so vsekakor zelo obsežni . . .«

Torej dve neločljivi, med seboj tesno povezani stvari.

Kmetijstvo ne bo več med zadnjimi

»Prej sva govorila o prednostih nekaterih panog, v planu«, je nadaljeval tovariš Šturm. »Med te panoge moramo v prvi vrsti prišteti kmetijstvo. Precej smo ga zapostavili. Gradili smo industrijo in za vse hkrati ni bilo denarja. V zadnjih štirih letih smo za investicije v kmetijstvu potrošili samo okoli 22 milijard dinarjev ali 6,4% vseh investicijskih sredstev, potrošenih za razvoj gospodarstva. V naslednjih štirih letih ali petih, ker je letošnje leto že prvo v petletnem planu, pa bomo investirali v kmetijstvo 15,3% investicijskih sredstev ali skoraj 70 milijard dinarjev.«

»Sedaj ko že govorimo o kmetijstvu ne bi bilo napak, če poveš našim bralcem nekaj o gradnji kanala Donava-Tisa-Donava.«

Kanal Donava–Tisa–Donava ali več pšenice, koruze . . .

»Prav je, da si vprašal za to stvar. Tu pred seboj imam nekaj podatkov iz prve roke. Marsikdo ta dela podcenjuje. Toda samo nekaj številk pove, kolikšne uspehe bomo dosegli tedaj, ko bomo lahko osušili in namakali 2,217.000 hektarov žitorodnih površin.«

Iz kupa papirjev je potegnil nekak zvezčič, zdi se mi, da ga ima najbrže vedno s seboj, in našteval:

»Ko bomo namakali in osuševali ta zemljišča, bodo lahko tu kmetijski delavci pridelali 44.000 vagonov pšenice (sedaj je pridelajo 23.000 vagonov), pridelali bodo 89.000 vagonov koruze (sedaj 38.000 vagonov), 102.000 vagonov sladkorne pese, (sedaj 26.000 vagonov) itd. Mislim, da te številke dovolj zgovorno povedo, kako koristno bo skupnost vložila denar, ki ga bo potrošila za gradnjo glavnega in stranskih kanalov, kako koristno, saj moramo veliko kmetijskih pridelkov uvažati.«

27 milijard dinarjev za pšenico

Res, precej veliko, skoraj bi lahko rekli preveč kmetijskih pridelkov uvažamo. Kmetijstvo je boleča rana našega gospodarstva. Poglejmo koliko smo zadnje leto plačali za razne prehranske predmete, skratka za hrano, ki smo jo uvozili. 1953. leta smo plačali nad 31 milijard dinarjev za hrano. Lani več kot 35 milijard. In letos bomo uvozili za nad 38 milijard dinarjev. Samo za pšenico smo plačali v prvih devetih mesecih letos 27 milijard dinarjev ali 3 milijarde dinarjev več kot lani do oktobra. Za razne mlečne proizvode in sladkor smo izdali v prvih devetih mesecih letos okoli 6 milijard dinarjev itd.

Kako to, bo marsikdo dejal? Več nas je, več ust, kot pred vojno. In še nekaj. Pred vojno so ljudje iz raznih pokrajin jedli pšenični kruh samo za praznike, danes ga jedo skoraj vsak dan. Res pa je tudi, da so nas spremljale slabe letine, zdaj je bilo preveč zdaj premalo dežja in res je tudi, da kmetijstvo še ne daje takšnega pridelka, kot bi ga moralo. Če bi kmetijski delavci, ne samo tisti na zadružnih in kmetijskih posestvih, temveč vsi, ki kmetujejo, umneje gospodarili, bolj upoštevali oziroma bolj uporabljali sodobne pripomočke, potem bi v kmetijstvu kaj kmalu dosegli večje pridelke. Že letošnje tekmovanje za večje kmetijske pridelke je našemu gospodarstvu prineslo velike koristi. Zavoljo umnejšega gospodarjenja imamo nad 418 metrskih stotov pšenice več. In kako bomo morali gospodariti tudi poslej. Ne samo na nekaterih posestvih, pač pa povsod.

Prav zato ima kmetijstvo v petletnem planu posebno mesto, saj je od povečane kmetijske proizvodnje v dobršni meri odvisno, kako hitro bomo odpravili pomanjkljaj v našem trgovanju s tujino.

Plan: 40.000 traktorjev, 40.000 kombajnov, 2,200.000 ton umetnih gnojil . . .

Prelistajmo nekaj podatkov o razvoju kmetijstva v naslednjih letih. Povprečen pridelek pšenice in rži naj bi se povečal od 9,6 metrskih stotov na hektar (1956) na 15 metrskih stotov v letu 1961, koruze od 13,1 na 18,6; sladkorne pese od 163 na 260 itd. Lani smo imeli v naši državi 14,700 traktorjev, čez štiri leta naj bi jih imeli okoli 40.000. Kombajnov naj bi imeli 4.000, sedaj jih imamo le 340. Umetnih gnojil smo lani potrošili 530.000 ton, čez štiri leta naj bi jih potrošili 2,200.000 ton. Sortno pšenico naj bi sejali na več kot 80% površine, hibridno koruzo pa na 50% površine.

»Tovariš Šturm, predsednik Republiškega odbora sindikata rudarjev in metalurgov si. Če govorimo o planu, povej še dve, tri besede o razvoju teh panog.«

»Čeprav daje perspektivni plan prednost kmetijstvu, prometu itd., vendar ne zanemarja industrije in rudarstva. V industrijo in rudarstvo bomo, kot je zapisano v planu, letno investirali okoli 200 milijard dinarjev. Te investicije, boljše gospodarjenje, večja storilnost, spodbuda, ki jo uveljavlja nov način delitve dohodka, bodo prav gotovo vplivala na izpolnitev predvidenih nalog. Proizvodnja premoga naj bi se po planu povečala za 48% — od 17 na 25 milijonov ton. Surovie nafte naj bi načrpali 850.000 ton, doslej smo je 294.000 ton na leto, proizvodnja metalurgije (črne in barvne) bo prav tako porasla, proizvodnja živega srebra n. pr. za 16%, in tako dalje.

Večja storilnost, več denarja, več uresničenih želja

Že v začetku sem ti dejal, da bo skupščina sprejela do konca leta vrsto zakonov, ki so v zvezi s perspektivnim planom, ki daje gospodarskim organizacijam in posameznikom večjo spodbudo za uspešnejše gospodarjenje. Spodbudnejša delitev dohodka in drugačni način nagrajevanja bosta vplivala na povečanje osebnih dohodkov delavcev. Ob tem bodo seveda naraščali dohodki skupnosti, dohodki komun. In če bo imela komuna več denarja, ker bodo naraščali osebni dohodki zaposlenih, bo lahko uredila vrsto stvari, gradila stanovanja, urejala komunalne naprave itd. Zakon o delovnih razmerjih bo dal delovnim kolektivom več pravic in jim naložil tudi večje odgovornosti, tako glede urejanja tarifne politike, skrbi za zaposlene žene, mladino in invalide itd. Tudi novi zakon o pokojninah bo izboljšal življenjske pogoje upokojencev, predvsem družinskih upokojencev. Dajatve bodo večje za okoli 7.5 milijarde dinarjev. To pa nam narekuje, da moramo smotrnejše gospodariti, če hočemo povečati dohodke za tiste, ki so delali in so ali bodo odšli v pokoj.

Kot vidiš, je delo Zvezne ljudske skupščine sedaj v decembru samo manjši, zaključni del njene obsežne štiriletne dejavnosti, saj so se prav v tem času uresničile pri nas številne stvari. Vrsto sprememb je doživelo naše gospodarstvo, družbenemu upravljanju pa so zacementirani trdni temelji.«

Poslovil sem se, poslovil v prepričanju, da bo tale pomenek našim bralcem vsaj v malenkostni meri pojasnil pomen zadnjih zasedanj skupščine in njenega dosedanjega dela. Iz njega pa bo lahko tudi vsakdo razbral, da je uresničitev naših želja v naših rokah.

P. D.

Trikrat več denarja naj bi potrošili v naslednjih letih za razvoj kmetijstva — 68 milijard dinarjev. Samo toliko? Ne, še več. Za razvoj kmetijstva je namenjenih tudi še 153 milijard dinarjev. Te bo dobila industrija za razvoj tovarn, ki bodo predelovale kmetijske pridelke, za gradnjo tovarn umetnih gnojil, tovarn traktorjev in kmetijskih strojev.

PREBERITE!

V našem listu bomo objavljali knjigo, ki je še niste brali. To je izredno zanimiva — poljudna in vendarle zelo resna študija, ki vam svetuje, kako spoznate svoje delovno mesto, kako bolje organizirate delo.

Vsakemu, tudi delavcu na navidezno najbolj nepomembnem mestu bo nepogrešljiv pomočnik, da bo spoznal, kako dela in kako naj bi delal laže, bolje, da bo z manj truda več storil in več zaslužil.

Knjigo »Proučevanje dela« je napisal inženir Slavko Marjanović, svetnik našega Zveznega zavoda za storilnost dela.

Knjigo bomo začeli objavljati z novim letom.

ČE ŠE NISTE NAROČNIK NAŠEGA LISTA, NE BOSTE IMELI PRI ROKI VSEGA GRADIVA. ZATO NAROČITE DELAVSKO ENOTNOST ZA VSE LETO NAPREJ IN JO PO MOŽNOSTI SEVEDA TUDI ZA VSE LETO PLAČAJTE.

GOSPODINJE!
PRIJETNO PRESENEČENJE
ISOL
ČISTILO ZA KOVINE IN STEKLO

GOSPODARSKE VESTI

Novi tramper »Nikola Tesla«

Pred kratkim je Jugoslovanska linijska plovba dobila nov tramper »Nikola Tesla« z 10.600 tonami nosilnosti. Izdelala ga je ladjedelnica Split.« V splitski ladjedelnici so izdelali tudi tramper »Vasa Bork« za neko švedsko ladijsko družbo.

Daljnovod Mostar—Split

Prihodnji mesec bodo začeli pošiljati električno energijo po novem daljnovodu Mostar—Split v dolžini 100 kilometrov. Za sedaj bodo novi daljnovod uporabljali le za napetost 110 kW, s polno zmogljivostjo pa bo začel obratovati po dograditvi novih elektrarn.

Prevoz blaga in potnikov narašča

Jugoslovanske železnice so v letošnjih prvih devetih mesecih prepeljale 3,8 milijona ton blaga in 7,8 milijona potnikov več kot lani v istem času. Prepeljale so 41 milijonov 259.000 ton blaga, in sicer od tega v notranjem prometu 37,000.000 ton, za izvoz okoli 1,7 milijona ton, za uvoz 1 milijon ton, za tranzit pa 1,6 milijona ton.

Nova nahajališča nafte

Podjetje »Nafta-gas« iz Novega Sada je pred kratkim začelo vrtati poizkusne vrtine med vasema Melenci in Bašaida v Banatu. Dosedanji rezultati kažejo, da so tu bogati sloji nafte.

Letalski promet bo naslednje leto za četrtino večji

V podjetju za civilni letalski promet so sprejeli program za leto 1958. Letalski promet naj bi bil za četrtino večji kot letos.

Domača proizvodnja žvepla in premoga

V koksarni Lukovac bo letos začel poskusno obratovati nov obrat za pridobivanje žvepla iz premoga. Doslej smo morali to surovino uvažati. Kot pričakujejo strokovnjaki, bomo lahko že prihodnje leto dobivali 10 ton žvepla dnevno.

Niš ima novo mlekarno

V Nišu je začela obratovati nova moderna mlekarna, kjer lahko dnevno predelajo 25.000 do 30.000 litrov mleka. Mlekarno so zgradili iz sredstev Splošnega investicijskega sklada in iz okrajnih sredstev, nekaj opreme pa so dobili kot pomoč od UNICEF.

Daljnovod Jajce—Sarajevo je dokončan

Tretji daljnovod Jablanica — Sarajevo, v dolžini 60 km, je gotov. Z dograditvijo tretjega daljnovoda bo lahko dobivalo Sarajevo energijo iz hidrocentrale Jajce, dobivali pa jo bodo lahko tudi oddaljenejši kraji, ko bo Jablanica začela obratovati s šestimi agregati.

Razgovori o jugoslovansko - italijanskem sodelovanju v proizvodnji nafte

Prihodnji mesec bodo naši strokovnjaki skupno z direktorjem ENNI italijanskega koncerna za proizvodnjo nafte, plina in naftnih derivatov, razpravljali o sodelovanju na področju raziskovanja naftnih polj in proizvodnji nafte in plina v Jugoslaviji. Od 5. do 14. oktobra se je v Italiji že mudila skupina naših strokovnjakov in se je že razgovarjala o tem s predstavniki omenjenega italijanskega koncerna.

PROIZVODNJA V SVETU

Proučujte tako

PA BOSTE LAHKO IZBOLJŠALI NOTRANJI TRANSPORT

V posameznih podjetjih pri nas od vseh zaposlenih četrtina delavcev ali še več prevaža material in končne izdelke. Pri prevozih je zaposleno toliko ljudi, ker tehnična vodstva podjetja niso dovolj pretehtala možnosti, s čim vse bi lahko transport poenostavili, pospešili ali ga olajšali in sicer brez večjih investicijskih sredstev in nekih posebnih transportnih naprav. Lahko trdimo, da v številnih tovarnah sploh ne vedo, koliko jih stanejo prevozi surovin in polsurovin, izdelkov, od strojev do strojev in končno v skladišča. Če bi notranje prevoze bolje uredili, bi lahko znižali cene, kajti stroški za izdelavo bi bili manjši. Seveda velja način prevozov proučiti, kajti tako je mogoče dobiti odgovore na številna vprašanja. Tokrat objavljamo izvleček iz napotil ene izmed ameriških ustanov, specializirane za organiziranje notranjega transporta, katere je razposlala inženirjem, ki se ukvarjajo v posameznih tovarnah s temi vprašanji:

A) Spoznavajte se s problemi in nalogami podjetja:

— Poizvedite, katere osebe so odgovorne za sklepe, ki jih je treba sprejeti,

— prepričajte se, ali res poznate vse posle podjetja;

— zahtevajte vse splošne podatke s področja poslovanja podjetja: o investicijah, inventarju, nakupih, osebju, osebnih odnosih v podjetju i. t. d.;

— pomenite se s člani podjetij o bodočem delu;

B) Spoznajte točno vso razporeditev obstoječih naprav:

— sestavite plan poslopij, dvorišča in prostega prostora za najvažnejše objekte;

— opišite podatke o izhodih in vhodih, načinu ogrevanja prostorov, osvetlitvi, kanalizaciji, zračenju in kakovosti zemljišča;

— opišite stopnice nakladalne postaje, vrata, pota itd.; prostore naprav, skladiščče prostore, smeri, v kateri prevažajo najvažnejši material.

C) Proučite ponovno vse operacije:

— proučite tok vsake operacije; spoznajte kdo dela pri raznih napravah in kdo je za njih odgovoren; kakšna sredstva ima na razpolago za izpolnitev nalog, kakšen je cilj operacij in na kakšne težave naleti pri delu;

— če enako vrsto posla opravljajo na več mestih, proučite vsako mesto zato, da spoznate metode dela; vsa svoja dognanja seveda zapisujte.

D) Zahtevajte številčne podatke

—Zberite vsa mogoča obvestila o velikosti, obliki, teži in značaju materiala, ki ga v podjetju prevažajo, določite, kolikor je mogoče, njegovo povprečje;

— določite obseg materiala, ki ga prevažajo in upoštevajte ob tem število proizvodov in velikost, razdaljo transporta, in sicer na osnovi podatkov iz registra prodaje, proizvodnje in odpreme blaga;

— določite obseg zalog in njihove spremembe na temelju evidence podjetja. Sestavite popis vsega materiala po kakovosti, tipih, vrstah. Upoštevajte pri tem posebne značilnosti in količino;

— pripravite popis osebja s podatki o njihovi strokovnosti, višini plač, posebnih dodatkih, nadurnem delu in na osnovi tega sestavite shemo obstoječe organizacje.

E) Proučite način transporta in način kontrole

— Vzemite podatke o vsem transportnem materialu (tipih, številu itd.) in določite cilj, metode in razmislite o objektivnosti obstoječe kontrole in pričnite s pripravljanjem poročila.

F) Vzpostavite zvezo z ljudmi in jih spoznajte s svojo funkcijo:

— Sestanite se z osebjem iz proizvodnje, iz kontrolne službe, z inženirji, kakor tudi s tistimi, ki so zaposleni v prodajno nakupni službi podjetja;

— prizadevajte si, da bodo spoznali, kaj boste delali in zakaj, kaj naj vam posredujejo in kako vam lahko pomagajo, da bi lahko izpolnili svoje naloge, ter kako jim lahko vi v tem smislu vrnete usluge.

G) Pomenite se z ljudmi, ki so odgovorni za posamezne operacije:

— Ljudje, ki delajo pri posameznih strojih, opravljajo posamezne operacije, poznajo proizvode in njihove značilnosti, vedo za težkoče, poznajo probleme, ki so pred njimi, skratka, vedo marsikaj, kar ste vi spregledali;

— preverite vse podatke. Ti mogoče ne bodo vselej povsem točni; kajti pogostokrat posamezni odgovorni činitelji ne vedo točno za vzroke, zakaj slabo funkcionirajo posamezne faze v celotnem procesu proizvodnje.

H) Vzpostavite sodelovanje:

— Sodelovanje je mogoče samo z reciprociteto (povračilom);

— govorite o svojih idejah z jezikom in v takšnem načinu, ki je dostopen tistim, s katerimi se pomenkujete;

— če je potrebno, da morate biti odločni, bodite prepričljivi, toda ne pozabite na občutljivost svojih sodelavcev, tistih, s katerimi se pomenkujete.

Določanje programa

— Sestavite zelo podroben plan, iz katerega bo moč razbrati: kaj je treba storiti, kdo bo to storil, podatke o obrazcih, ki so vam potrebni in načinu zbiranja podatkov, ki vam manjkajo;

— ta plan je treba sestaviti v obliki podrobnega proučevanja, kako boste uporabili vaš delovni čas;

— predložite plan zainteresiranim osebam in jih poprosite za njihovo mišljenje zato, da si boste zagotovili njihovo pomoč pri nadaljnjem delu;

— pomenite se o tem z upravo podjetja, zato da dobite njen načelni pristanek in pri njej vzbudite zanimanje za svoje delo;

— spremenite svoj plan, če je to potrebno, toda s spremembami spet spoznajte vse zainteresirane, prepričajte se ali so vas dobro razumeli.

— Poizvedite, ali je predvidena nova proizvodnja predmetov in ali bodo predmete izdelovali iz novega materiala ali iz obstoječega.

— Ali se bo kaj spremenilo v toku operacij?

— Ali bo nova proizvodnja vplivala na spremembo naprav in strojev, za njihovo razmestitev?

— Ali bo prišlo do spremembe razpoložljivega prostora za druge operacije?

— Ali se bo spremenil obseg notranjega transporta in njegova hitrost.

—Ali bo nova proizvodnja vplivala na obstoječe zaloge materiala?

— Ali kdo razmišlja o nakupu novega orodja?

— Ali obstoje načrti za povečanje proizvodnje, ki terja povečanje sredstev podjetja?

— Ali obseg prodaje narekuje povečanj obseg proizvodnje?

— Ali je mogoče, da bi z zboljšanjem notranjega transporta ali na drug način zmanjšali stroške proizvodnje in s tem prodajne cene, s čimer bi pridobili še večjo možnost za prodajo izdelkov?

— Ali bo podjetja lahko prodalo nove izdelke?

— Ali bo obstoječi skladiščni prostor dovolj velik za novo proizvodnjo?

— Ali se bodo spremenile zaloge surovin, nedokončanega blaga in gotovih proizvodov?

— Ali bo lahko nakupni oddelek spremenil način vskladiščenja surovin?

— Ali bo način prodaje vplival na spremembo zaloge gotovega blaga in količnika obračanja?

— Ali bo način prodaje proizvodov vplival na obseg zalog in transporta?

— Ali bodo te spremembe vplivale na obliko surovin?

— Ali bo to spremenilo tok proizvodnje, kontrole in izskladiščenja proizvodov?

— Ali bo novo pakiranje vplivalo na velikost, obliko in težo proizvoda in ali bo treba zaradi tega transport v podjetju povečati?

(Nadaljevanje prihodnjič)

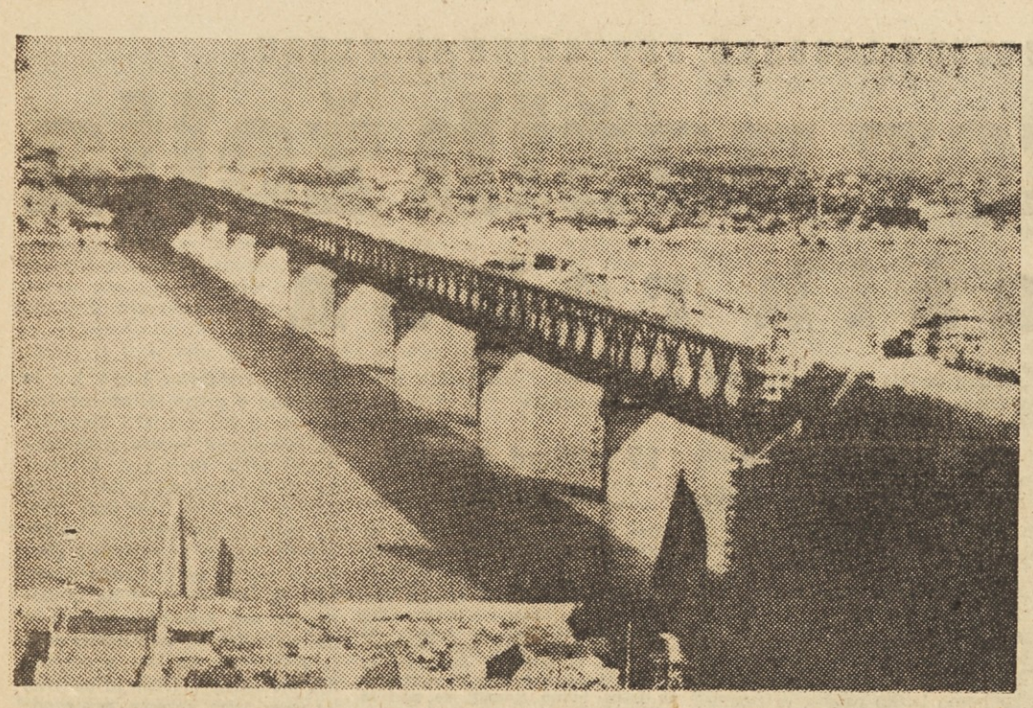

PRVI MOST

ČEZ REKO YANG-CE-YANG

PRVIČ V ZGODOVINI SO ZGRADILI ČEZ NAJVEČJO KITAJSKO REKO VELIČASTEN MOST, PREK KATEREGA TEČE CESTA IN ŽELEZNICA. GRADITELJI SO SE PREBIJALI SKOZI NEŠTETE TEŽAVE. JESENI LETA 1956 SE JE NARAVA Z NJIMI TEMELJITO POIGRALA. VODA JIH JE PRESENETILA PRAV TEDAJ, KO SO ŽE HOTELI ZAČETI Z BETONIRANJEM. GRADITELJI PA NISO OBUPALI. KLJUB VSEM TEŽAVAM SO MOST ZGRADILI V 26 MESECIH. MILIJONI KITAJCEV SO DANES SREČNI, SAJ JE PADLA ZADNJA PREPREKA MED JUŽNIM IN SEVERNIM DELOM TE VELIKE DEŽELE

Meseca oktobra so na Kitajskem uresničili velikanski projekt. Odprli so prvi most čez reko Yang-ce-yang. Načrte zanj so napravili kitajski inženirji ob pomoči sovjetskih strokovnjakov, zgradili pa so ga iz domačega materiala. Ta mogočni most, preko katerega tečeta cesta in železnica, je skoraj dvakrat daljši od znanega veličastnega mostu Sydney—Harbour v Avstraliji. Na Kitajskem so tako uresničili davni sen vseh prebivalcev te dežele.

Vuhan je kraj, kjer se srečuje glavna vodna pot, reka Yang-ce-yang z železnico Peking—Hinkow—Canton. Mesta Wuchan, Hankow in Hanyang veže vodna pot. Dva mostova čez reko Han so zgradili pred dvema letoma in tako povezali Hanyang in Hankow.

Do sedaj je vsak dan 115.000 ljudi potovalo s čolni čez reko. Drugega izhoda niti ni bilo. Še mnogo važnejše kot neugodno potovanje pa je, da so se z novim mostom rešili negospodarskega potovanja iz Severne v Južno Kitajsko. Potniki, ki so se z železnico peljali iz Pekinga v Kanton so morali čakati 8 ur, preden so lahko na drugi strani reke nadaljevali potovanje.

Hankow je veliko rečno pristanišče, kjer se lahko vsidrajo ladje z 10.000 tonami nosilnosti.

Vuhan bo postal veliko industrijsko središče in cesta in železnica ter vodna pot bodo povezovale devet pokrajin in to bo hkrati tudi sestavni del vsega kitajskega prometnega sistema.

* *

Most čez reko Han so končali leta 1955 in takrat je bil na vrsti most čez reko Yang-ce-yang. Tudi tega so zdaj končali. Potniki lahko potujejo iz središča Yuchang v središče Hankow z avtobusi in trolejbusi, njihovo potovanje pa traja le četrt ure. Tisti, ki se vozijo z železnico iz Kantona v Peking, prihranijo en dan potovanja. Ni jim treba presedati in če hočejo, lahko nadaljujejo pot v Manchoule in naprej v Moskvo.

V Vuhanu raste strojna, cementna, kemijska in tekstilna industrija. Središče železne in jeklene industrije pa bo na južni obali reke Yang-ce-yang.

*

Najtežji del uresničitve velikega programa je bil, kako prodreti na dno struge. Prvotno so si zamislili to tako, da bi spustili pod vodo več kesonov, v katerih bi bil precejšen zračni tlak. Konstruktor se je temu izognil. Vzrokov je bilo več. Nekaj kesonov naj bi skustili 40 metrov globoko, toda nihče ni imel izkušenj za delo v takih glabinah. Bila je velika sreča za delavce, če bi lahko zdržali globoko pod vodo pri 4 atmosferah.

Graditelj mostu je zavoljo tega uporabil novo metodo, pri kateri je le delno prišel v poštev sistem kesonov. Ideja je bila zasnovana na uspehih, ki so jih dosegali v sovjetski industriji s kompresorjem, ki ga uporabljajo v rudnikih.

Kompresor so ojačali s cevjo, s premerom poldrugi meter. Z velikanskim svedrom so vrtali na dnu reke, na ta način so odstranjevali kamenje in pesek, z njim polnili jekleno posodo, od tod pa je ves material potoval v cev, od tod pa na breg.

*

Jesen 1956. Začeli so z betoniranjem nosilnih stebrov. Za graditelje velikega mostu so nastopili težki trenutki. Veliko jekleno ploščo so zakrivili, zakovali v obliki valja in napravo spustili na dno reke. Iz nje so izčrpali vodo, da bi lahko na dnu reke pričeli z betoniranjem Reka pa jih je prehitela. Niso pričakovali, da bo voda začela naraščati tako kmalu, kajti za en mesec so se vračunali. Vodna gladina je bila iz dneva v dan večja. Bilo je silno nevarno, da jim bo narava uničila celotno napravo... Ko je voda dosegla ploščad, na kateri so delavci vsak dan opravljali delo, so graditelji spoznali, da je katastrofa neizogibna. 10 centimetrov jeklena debela ploščad se je začela vrteti. Voda je rasla in ploščad se je dvigala. Delo na reki ni bilo več mogoče. Voda je opravila svoje...

Jekleno ploščad so potem, ko se je reka umirila, izvlekli z žerjavom. Parna kladiva so spet začela svojo pesem, ploščad so postavili na svoje staro mesto. Betonski mešalci so se zavrteli, delo je steklo...

*

Kitajci nikdar ne bodo pozabili boja z reko Yang-ce-yang. Težko je bilo v tistih dneh. Danes pa so srečni in z njimi milijoni, saj je most odpravil zadnjo prepreko med južnim in severnim delom te velike dežele.

Japonska kolesa

Na Japonskem izdelujejo lahka kolesa (16 do 20 kg), ki jih je mogoče zložiti. Zanimivo je, da jih največ izvažajo v Južno Ameriko.

V eni uri 1500 kubičnih metrov zemlje

Sovjetski konstruktorji so izdelali bager, ki ga bodo zlasti uporabljali pri preurejanju kanalov tistih rek, ki do sedaj tečejo proti severu, pa naj bi od zdaj naprej tekle proti jugu, to se pravi proti Volgi in Kaspijskemu morju. Da bi izvedli velikanski načrt, bo treba izkopati več kot 700,000.000 kubičnih metrov zemlje. Kanali naj bi bili široki 350 metrov. Novi bager izkoplje v eni uri okrog 1.500 kubičnih metrov zemlje.

Z NOVIM LETOM BOMO PRIČELI OBJAVLJATI SLIKANICO (strip) TONETA SELIŠKARJA Z NASLOVOM

Sin brigade

Otroci in mladoletniki so bili v narodnoosvobodilni vojni neprecenljivi zavezniki partizanske vojske. »Sin brigade« je povest sina Martina Kovača, ki ga je neusmiljena krutost vojne vzgojila v strastnega patriota. Ko mu vojna pobere očeta in mater, se ves preda borbi za svojo domovino. Postane sin brigade in raste kot najmlajši borec ob svetlih in junaških zgledih starih, preizkušenih borcev v ponosnega partizana, ki z brigado preživlja srdite borbe, zmage, umike, pohode v zimi in vročini, doživi zmago in osvobojenje in se nato s pravim partizanskim poletom zagrize v obnovo svoje do tal porušene vasi. V drugem delu povesti pa se junak povesti, Martinček, znajde v veliki tovarni avtomobilov, kjer se spoprime z učenjem in delom in se skozi razne težave, razočaranja ter skozi ljubezen dokoplje do ustvarjalca novih in lepših časov delovnega ljudstva.

Povest bo nedvomno ugajala vsem. Zato povejte to tudi drugim, ki še niso naročniki Delavske enotnosti, da se naroče nanjo.

ALI ŽE VESTE

Lažje bomo likali

Priključki za električne gospodinjske pripomočke so navadno na steni. Kadar pa hočemo likati, moramo mizo skoraj vedno premikati. Razen tega pa se nam električna žica večkrat ovije okrog mize in ko krepko potegnemo z likalnikom po perilu, ne-

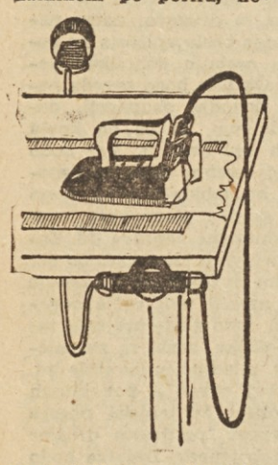

vede izklopimo likalnik. Zato ni nič čudnega, če je električna žica prepogostokrat pokvarjena.

Kazalo bi torej, da vtično spojnico pritrdimo na mizo, tako kot kaže naša slika. Do nove priključne spojnice bomo napeljali električni tok s pomožno vrvico, od tod pa preko T razdelilca do likalnika ali drugih gospodinjskih

Tam, kjer ni dovolj prostora za orodje

Imamo majhno stanovanje, orodja pa veliko, in ne vemo, kje bi ga shranili, da bi ga imeli takoj pri roki, kadar ga bomo rabili. Že večkrat smo razmišljali o tem, pa nismo in nismo mogli najti primernega prostora.

Na notranji strani vrat, ki vodijo v shrambo, bomo pribili nekaj žebljev in nanje obesili predvsem daljša orodja. Če se nam ne bo zdelo škoda vrat, bomo nanje pritrdili majhno polico, na katero bomo namestili predvsem manjša orodja in zabojčke z žebljički in majhnimi vijaki.

Pozor, lavinska nesreča

TAKŠEN JE LAVINSKI PES, KI ČLOVEKU POGOSTOKRAT POMAGA PONESREČENCE REŠEVATI IZPOD SNEŽNIH PLAZOV.

Vsem ljubiteljem in obiskovalcem našega veličastnega planinskega sveta moramo pripraviti prijetno in varno bivanje v gorah. Kako to dosežemo? Naši gorniki, alpinisti in smučarji naj obiskujejo gore s primerno opremo, s katero bodo vsaj delno kljubovali številnim nevarnostim gora, padajočemu kamenju, snežnim metežem, plazovom in potuhnjenim meglam in seveda, naj te nevarnosti poznajo.

Padajoče kamenje, nevihte, meteži, posebno pa plazovi so terjali že veliko žrtev. Živo so vsem nam še v spominu strašne lavinske katastrofe v Gornjem Posočju, Mavrovem in številnih drugih gorskih dolinah. Reševanje ponesrečencev izpod plazov je zelo naporno, nevarno. Plazovi so tudi v naših gorah zahtevali že veliko mladih življenj. Zato je naša naloga in skrb preprečevati lavinske nesreče, kajti preprečevati je mnogo laže in uspešnejše kot reševanje ponesrečencev izpod plazov. Plazovi ne poznajo stalnih zakonov, prožijo se od zgodnje jeseni, ko zapade prvi sneg, preko vse zime, do zgodnjega poletja, ko je njihova pot v dolino najbolj neusmiljena. Plazovi ne poznajo niti letnega niti dnevnega časa, prožijo se podnevi in ponoči.

Iskanje ponesrečencev izpod plazov je naporno, nevarno in malo uspešno delo, mokri plazovi lomijo ude, dajejo za možnost dihanja in življenja tudi 48 in več ur. Suhi plazovi so mnogo bolj nevarni kot mokri, ker povzročajo takojšnjo zadušitev in dajejo malo upanja za rešitev.

Dobro izvežbani lavinski psi so najboljši sodelavci gorskih reševalcev. Lavinski psi so s svojimi vodniki izkopali že marsikaterega ponesrečenca izpod plazov. Lavinske pse koristno uporabljajo že od prve svetovne vojne vse gorske reševalne službe v vseh alpskih državah. Prav in potrebno ter zaželeno bi bilo, da bi tudi naša gorska reševalna služba posvetila v bodoče več skrbi, kot je bil to običaj do sedaj, pravilni načrtni vzgoji lavinskih psov in njihovih vodnikov. Psu Črtu naj sledijo še številni drugi, da bomo z našo sodobno urejeno in opremljeno gorsko reševalno službo lahko uspešno pristopili k iskanju in reševanju ponesrečencev izpod plazov. Kajti zima se vztrajno ponuja z gora in utegnejo se ponoviti že v letošnji zimi žalostni slučaji, ki smo jih v zadnjih zimah zabeležili na Lipanci, Inkretu pod Korošico, pod Brano, na Okrešlju, pod Storžičem, kjer so snežni plazovi zahtevali mlade smrtne žrtve. **Žur**

Atomske centrale

Atomskim centralam pripisujejo v Sovjetski zvezi velik pomen. Dosedanje izkušnje na tem polju so potrdile, da je mogoče izkoriščati atomsko energijo. Izkušnje, ki so jih dosegli sovjetski strokovnjaki v projektiranju dosedanjih central, bodo s pridom uporabili pri bodočih gradnjah velikih atomskih central.

ZA NOVOLETNO JELKO

Založba »Mlada knjiga« je pripravila pester izbor knjig in jih razvrstila v 15 zbirkah. Te novoletne zbirke so najlepše in najcenejše darilo za Vas in Vaše otroke, saj lahko dobite za 300 din 5 knjig.

Naročajte novoletne zbirke pri poverjeniku Mladinske knjige v Vašem podjetju.

Zahtevajte sezname novoletnih zbirk.

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA«
Ljubljana, Tomšičeva ul. 2

POT DO SREBRNO-BELE KOVINE

Če bi vas zdajle vprašali, kje in na kakšen način izdelujejo aluminij, bi bili morda malce v zadregi, seveda ne vsi, nekateri med vami, dragi bralci, pa prav gotovo. Večkrat ste že slišali, da v Ljubljanski kemični tovarni in v nekaterih drugih tovarnah proizvajajo glinico, pa bi radi izvedeli o tem »belem prahu« nekaj več. Pojdite v mislih z nami v to tovarno in izvedeli boste marsikaj zanimivega. Pa še to: tehnološki postopek, ki ga bomo opisovali, je eden izmed najstarejših, toda aluminij, ki ga dobe z eletrolizo iz glinice, ni zavoljo tega nič slabši.

V pisarni je zazvonil telefon. Direktor je dvignil slušalko.

»Prosim.«

»Radi bi naročili pri Vašem podjetju še dvoje cistern. Tiste, ki ste nam jih izdelali pred dvema mesecema so se izvrstno obnesle.«

»Pravite, da bi potrebovali še dvoje takih cistern.«

»Seveda in to prav kmalu, nujno jih potrebujemo.«

»Težko bo šlo, dela imamo več kot dovolj. Naše stranke segajo po aluminijevih izdelkih vedno bolj in bolj tako, da le s težavo sproti ugodimo vsem njihovim željam. Sicer pa malo potrpljenja bo treba, pa bo šlo. Pošljite naročilnico.«

Še nekaj besed in pogovor je bil pri kraju. Vodilna uslužbenca dveh velikih podjetij sta se zamislila. Prvemu je bilo žal, ker takoj ni mogel ugoditi želji. Drugega pa je jezilo, ker bo njegovo podjetje ostalo še nekaj časa brez aluminijevih cistern.

Hm, železne bi že lahko dobili, toda kaj bi z njimi. Ljudje so se pač navadili na aluminij, saj to je vendar kovina današnje dobe.

x * x

Smo pred velikim kupom boksita. Dva krepka, mlada delavca sta do te »rdečkaste gore« pripeljala voziček. V roke sta vzela lopate in že ga nakladata. Tu se torej začenja prva faza tehnološkega procesa... Toda preden nadaljujemo, bomo povedali nekaj malega o samem aluminiju.

Aluminij ima majhno specifično težo in je zelo odporen proti atmosfernim neprilikam. Na njegovi površini se napravi tenak sloj oksida, ki ga ščiti. Električni tok prevaja aluminij trikrat bolje od železa. Zato ga uporabljajo pri daljnovodih namesto dragocenega bakra. Aluminij lahko valjamo v zelo tanke lističe in vlečemo v fine niti. Kemično je sicer neodporen proti raznim kislinam in bazam, raztopinam soli in živega srebra. Te njegove lastnosti hitro popravimo z majhnimi dodatki drugih kovin, kar imenujemo legure (n. p. duraluminij).

Čeprav je aluminijeva ruda boksit zelo razširjena, so jo vendarle odkrili razmeroma pozno. Pred dobrimi sto leti (1855) so razstavili prvi aluminij na mednarodni razstavi v Parizu. Bilo je to čudo takratnega tehničnega razvoja. Leta 1885 je bila svetovna proizvodnja aluminija komaj 13 ton, leta 1900 pa že 7000 ton, leta 1941 1,200.000 ton, leta 1952 pa že blizu 2,000.000 ton.

Najpomembnejša tehnična aluminijeva spojina je **glinica**. Razen majhnih izjem se skoraj vsa glinica uporablja pri proizvodnji aluminija. Precej je postopkov pridobivanja glinice, a še vedno je na prvem mestu Bayerjev postopek, saj po tem postopku dobimo najbolj čist proizvod. (Bayerjev postopek so začeli uporabljati konec 19 stoletja). Zanimivo je, da je Bayer delal prve poizkuse v Sloveniji okoli Celja in pri tem uporabljal boksite iz Savinjske doline. Njegov izum mu ni prinesel nikakih gmotnih koristi, umrl je v popolni bedi, strt zavoljo patentskih sporov s kapitalisti raznih dežela.

Med prve proizvajalce glinice v svetu sodi kemična tovarna v Ljubljani, kjer že od leta 1907 izdelujejo glinico po Bayerjevem postopku.

V naši domovini imamo še tovarno glinice in aluminija v Kidričevem, v Lozovcu pri Šibeniku. V teku prihodnjega leta pa bo začela obratovati valjarna in elektroliza aluminija v Ražinah pri Šibeniku. Črna Gora pa bo tudi menda dobila aluminijev kombinat.

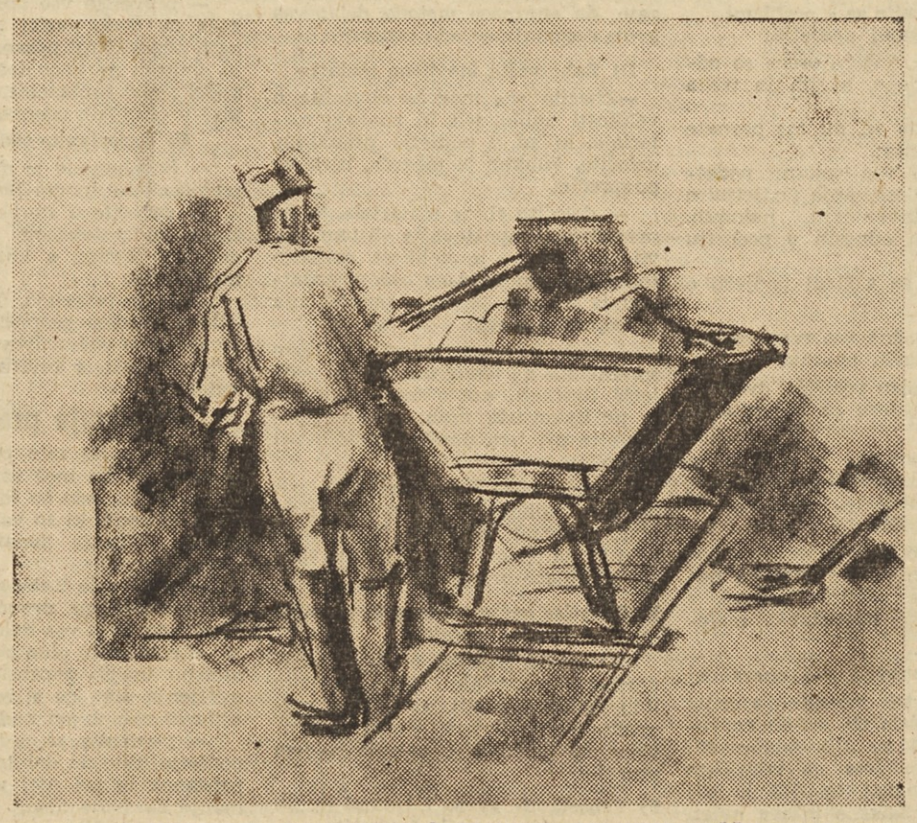

BOKSIT (IZ KATEREGA PREDELUJEJO GLINICO, SO VSKLADIŠČILI V POLETNIH MESECIH) NALAGAJO NA VOZIČEK IN GA ODVAŽAJO V TOVARNO, KJER GA V PRVI FAZI TEHNOLOŠKEGA PROCESA PRIPRAVIJO ZA NADALJNJE PREDELOVANJE

Tako — zdaj lahko nadaljujemo. Še vedno smo pred kupom boksita. Kaj pa je sploh to boksit. Od kot izvira to ime. Beseda boksit izvira iz imena francoske vasi — **Le Baux**, kjer so prvikrat kopali to rudo za proizvodnjo iglnice. V Evropi so glavna nahajališča boksita v Franciji, Jugoslaviji in Madžarski, razen tega pa še v ZSSR, Italiji, Grčiji in Romuniji. Boksit najdemo še v ZDA, Braziliji, Afriki in Indiji. Nahajališča boksita v Jugoslaviji se razprostirajo v dinarski smeri od Istre do reke Bojane. Glavna ležišča so v Istri, Dalmaciji (Drniš), Liki, (Bosanka Krupa), Bosni, Hercegovini (Mostar, Čitluk, Crne Lokve) in Črni gori. V Sloveniji pa se boksit nahaja na Dolenjskem, v okolici Velenja in na Snežniku. Vendar slovenska nahajališča boksita še niso dovolj raziskana.

Glavni sestavni del rude je aluminijev oksid z vodo. Običajno je boksit rdeče barve, je pa lahko tudi rjav, rumen ali celo bel. Ta ruda mora vsebovati čimveč glinice in čim manj kremenice, razen tega pa mora biti topljiva v lugu. In še nekaj, boksit moramo vskladiščiti v suhih letnih mesecih (v kemični tovarni uporabljajo boksit istrskih rudnikov).

Pri izdelovanju glinice uporabljamo kot pomožni material še premog (za proizvodnjo pare pri tehnološkem procesu in za mehansko ter elektroenergijo).

Lignit uporabljamo za proizvodnjo generatorskega plina (za sušenje boksita in kalcinacijo glinice).

Kaustično sodo, ki je znana pod imenom lužni kamen ali pa natrijeva lužina, stalno dodajamo med procesom v določenih količinah, da bi pokrili izgube, ki nastajajo v teku samega tehnološkega postopka, ker imajo nekatere snovi v boksitu, n. pr. kremenca, lastnost, da se vežejo z lugom in se ga zato več porabi.

Zdaj ko smo si ogledali vse surovine lahko začnemo s sprehodom po tovarni.

(Nadaljevanje prihodnjič)

film

Ob tednu kitajskega filma

Vedno smo cenili kitajsko umetnost, toda nekoliko več smo le poznali — ali pa slišali — o kitajskem klasičnem gledališču, slikarstvu in seveda o kitajski umetni obrti in poeziji. To so umetnosti, ki imajo na Kitajskem večstoletno tradicijo. Prav zaradi svoje mladosti pa nam je skoraj neznana sedma umetnost na Kitajskem, kajti filmska umetnost se je začela razvijati in razširjati dejansko šele v novi ljudski državi.

Ne bo odveč pogledati kitajsko filmsko umetnost v luči številk. Od 1950. do 1956. leta so v kitajskih filmskih podjetjih posneli 122 igranih, 349 dokumentarnih in 96 znanstvenih in kulturnih filmov. Proizvodnja filmov pa naglo raste. Samo 1956. leta so posneli 40 igranih, 89 dokumentarnih in 39 znanstvenih in kulturnih filmov. V 1950. letu je kitajske kinematografe obiskalo 146,380.000 kino obiskovalcev, v lanskem letu pa se je to število dvignilo že na 1.337,630.000 kino obiskovalcev. Še vse premalo imajo kinematografov in zaradi tega to vrzel nadomeščajo s 6.233 potujočimi kinematografi. Razen domačih filmov predvajajo filme socialističnih dežel, pa tudi francoske, japonske in angleške. Vse filme sinhronizirajo na kitajski jezik. Najbolj so priljubljeni domači filmi, zato skušajo proizvodnjo domačih filmov čimbolj dvigniti. Na Kitajskem imajo več filmskih ateljejev, letos pa bodo dogradili največjega, ki bo v Pekingu.

Kitajski filmi, ki se jim mnogokrat pozna začetniška roka neizkušenih filmskih delavcev, so iskrena umetniška pripoved, resnična podoba kitajske dežele in tamkajšnjih ljudi. Zraven tega je v filmih čutiti željo po boljšem in lepšem življenju, ki ga prinaša socializem in za katerega delajo milijonske kitajske množice, in iskreni borbi proti vsem ostankom minulosti, na katere spomin je večini Kitajcev neljub, toda o filmih pripovedujejo o tem samo zato, da, kot se končuje tudi film »Novoletna žrtev«, povedo, danes ni več tako in na Kitajskem nikoli več ne bo tako.

Prvo srečanje s kitajskim filmom nedvomno pomeni polno afirmacijo kitajskega filma sploh. Teden kitajskega filma nam je zbudil željo še po bolj pogostem srečanju s kitajskimi filmi, ki so za nas ne samo zanimivi, temveč tudi umetniško privlačni. Odkrivajo nam tako malo znano kitajsko življenje, običaje in ljudi. Najboljši film je vsekakor »Novoletna žrtev«. Ta film nam je odkril čudovito literarno podlogo velikega kitajskega pisatelja, a žal pri nas, kot v Evropi sploh, skoraj neznanega Lu Suna. Film je pretresljiva slika stvarnosti, iz katere sta zrasla upor in pozneje večletna kitajska revolucija. Glavno vlogo v tem filmu kot tudi v dveh drugih, ki smo jih istočasno videli (»Belolaso dekle« in »Mati«) ima kitajska žena. V tem filmu je igrala glavno vlogo odlična filmska umetnica Paj Jang. Njena podoba nesrečne vdove, služkinje, pa po sili žene, ki je bila prodana za denar ter nato postala nežna mati in dobri zakonski tovariš, pa zopet služkinje in na koncu filma skoraj slaboumne starke, ki je ne marajo več niti za služkinjo, ker »prinaša nesrečo« zaradi tega, ker je sama nesrečna: umrl ji je tudi drugi mož, otroka pa ji je požrl volk, je kreacija, ki jo bomo dolgo zadržali v spominu. Spomin na dobo, ki je bila groba in brezdušna, v kateri so prodajali žene kot blago, je v tem filmu prikazana nevsiljivo, umetniško nadahnjeno in iskreno. V filmu ni dnevnih gesel in zunanjih poudarkov dramatične vsebine, namesto tega pa je obilica poetičnih drobcev in folklornih, pri nas popolnoma neznanih zanimivosti.

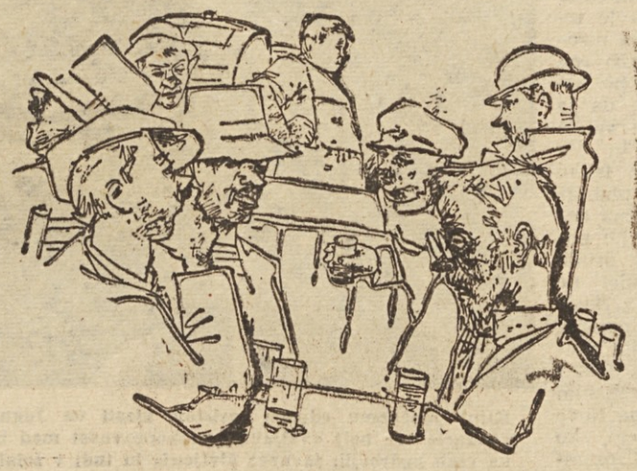

Pred 54 leti se je na dan 10. decembra rodil v Idriji slovenski kipar, slikar, grafik, risar, portretist in novinar Nikolaj Pirnat. Kiparsko šolo je končal pri znamenitem kiparju Meštroviču v Zagrebu. S svojimi deli nam je ohranil nepozabne dokumente o trpljenju slovenskega ljudstva. O tem govorita tudi njegovi dve znani mapi iz narodnoosvobodilnega boja »Naša borba« in »Domovi, ječe, gozdovi«.

Na sliki: Nikolaj Pirnat: »Džungla politizira«.

Trije novi barvni filmi

Skupaj z ljubljansko premiero domačega umetniškega filma »V soboto zvečer« so predvajali tudi slovenski dokumentarni film »Prvi slovenski festival telesne kulture«. (Scenarij in režija Dušan Povh.) Prva novost: barve, druga — izviren prijem, saj nam film v okviru festivalske parade prikaže telesno kulturo, šport in telovadbo v vsej svoji pestrosti in akciji, toda kot enotno, zdravo razvedrilo. In tretjič: prav zato vsebinsko nov pogled na telesno kulturo sploh. Film je veren odraz festivalske misli in zato sam po sebi prispevek k razpravi o novi poti naše telesne kulture, o kateri je tekla živahna beseda na nedeljski izredni skupščini »Partizana« Slovenije.

Kmalu bomo videli še dva barvna filma proizvodnje »Viba-film«, ki je izdelalo tudi prvi film. Eden njih je »Zakladi naše dežele«. Ta nam prikazuje naravne lepote Slovenskega Primorja, hkrati pa tudi gospodarstvo tega dela domovine, tako da je film dvakrat poučen in zanimiv in ga bodo radi gledali tako doma kot zunaj. K snemanju filma so pripomogla podjetja in ustanove koprskega okraja, kar je nedvomno najpravilnejša spodbuda za proizvodnjo takšnih domačih filmov, ki so dokument, hkrati pa tudi turistično-propagandni. Komponist pri obeh filmih je Borut Lesjak.

Poseben užitek za vse ljubitelje slikarstva pa bo najnovejši kratki kulturni film »O drugi mednarodni razstavi grafike v Ljubljani«. Ustvarjalci filma so skušali posredovati gledalcu vse bogastvo tako v motivih kot v številu grafičnih listov, ki je bilo razstavljeno na tej razstavi, danes že tradicionalni za slovensko glavno mesto.

OTROK IN KNJIGA

V prejšnji številki Delavske enotnosti sem pisal o vzgojni vrednosti dobre mladinske knjige ter o različnih starostnih dobah otrokovega duhovnega odnosa do knjige. Razumljivo je, da bi o tej stvari lahko napisal debelo knjigo temeljite študijske razprave, toda v listu je to nemogoče. Pa vendar, od časa do časa je treba tudi v časopisu spregovoriti o takih stvareh, kajti otroci so nam vedno pred očmi doma, v šoli, na ulici in ne sme nam biti vseeno, kako se otroci razraščajo v nov rod, ki bo zavzel v bližnji prihodnosti naše položaje na vseh področjih človeške dejavnosti.

Torej, otroku v roko mladinsko knjigo? Svet mladinske književnosti je izredno širok in dokaj mlad, šele v zadnjem stoletju je nastala izrazita mladinska književnost, ki zavzema vse večji razmah. Vsi kulturni narodi tekmujejo za čimboljše knjige za otroke in za mladino. Razlikujemo knjige, ki jih pisatelji niso namenoma napisali za mladino, pa vendar si jih mladina prisvoji za svoje. Ko je, na primer, angleški pisatelj Daniel Defoe leta 1719 napisal svojo znamenito povest »Robinson Crusoe«, jo ni napisal za mladino, temveč za odrasle, a vendar je danes ta knjiga ena od najbolj privlačnih in čitanih knjig med mladino in prevedena na vse kulturne jezike sveta. To se pravi, da je to izredno dobra knjiga za mladino. In ker to knjigo do malega prav vsi poznamo, si oglejmo ob tem primeru odlike dobre mladinske knjige. »Robinson« je povest mornarja Selkirka, ki po brodolomu preživi mnogo let na samotnem otoku čisto sam, dokler ga ne reši neka ladja po naključju, potem ko so hoteli uporni mornarji te ladje izpostaviti svojega kapitana na ta samotni otok. Robinson v dolgih letih svojega samotnega življenja ne obupa, ampak si z lastnimi silami zgradi na otoku vse, kar potrebuje za življenje. Prav ta drzni ustvarjalni duh tega samotarja, s katerim premaga vse ovire, je tista privlačna sila, ki navdušuje mladino, nadalje drznost, pogum, plemenitost, pravičnost ter izredna zapovrstnost napetih dogodkov, preprost stil — vse to odlikuje to, skoraj bi dejal prvo mladinsko knjigo v kraljestvu mladinske literature. Knjiga je stara 238 let, pa je še vedno sveža in še vedno velika prijateljica mladine vsega sveta.

Slovenska mladinska književnost take zvrsti mladinskih knjig sicer nima, je pa zato bogata z deli naših najboljših pesnikov in pisateljev, saj so skoraj vsi naši najbolj znani književniki pisali tudi za mladino. Med temi mladinskimi knjigami so nekatere pravi biseri, kakršne zlepa ne najdemo med mladinskimi knjigami drugih narodov. (Levstikov »Martin Krpan«, Prežihove »Solzice«, Župančičev »Ciciban«, Kranjčeva knjiga »Imel sem jih rad« itd). Mladinske knjige Franceta Bevka so dragocena zakladnica dobrega branja za mladino, pa tudi mlajši rod književnikov je že napisal dobre knjige za otroke. Na slovenskem knjižnem trgu pa imamo tudi množico prevodov dobrih mladinskih knjig tujih narodov. Kar se tiče dobrih mladinskih knjig zares nismo v zadregi. Založba Mladinske knjige nam je natisnila od leta 1945 do danes preko 600 dobrih knjig, zlasti pa so popularne njene knjižne zbirke »Sinjega galeba«, »Cicibanova knjižnica«, nadalje knjižne zbirke »Knjižnica za predšolske otroke«, »Čebelica« ter zbirka klasikov »Kondor«.

Lepa, umetniška oprema dobro mladinsko knjigo poplemeniti in zato je slikar umetnik pri dobri mladinski knjigi neobhodno potreben. Slabe, neumetniške ilustracije dobro mladinsko knjigo mnogokrat pokvarijo, nasprotno pa dobre ilustracije marsikatero slabo napisano mladinsko knjigo zravnajo tako, da ilustracija dvigne slabo napisan tekst. Zlasti odigra veliko važnost lepa umetniška oprema slikanic za predšolsko dobo, kajti prav na tem področju je na našem knjižnem trgu precej slabega,

Ilustracija k vsem znani povesti Toneta Seliškarja — Rudi

manjvrednega. Estetska vzgoja, vzgoja za lepoto, pa je za otroka prav tako važna, kot vse druge zvrsti vzgoje.

Dobra mladinska knjiga zlasti ne sme biti pusta, šolarska in dolgovezna. Otrok ne sliši rad vzgojnih pravil — to smeš, tega ne smeš. Vsi vemo, da je bila najbolj zoprna šolska knjiga »Katoliški katekizem« prav zaradi tega, ker je grozila za slaba dejanja s peklom, za dobra pa z nebom. Pravljica o nerednih otrokih, kot je recimo slikanica »Muca copatarica« ima za neredne otroke mnogo več uspeha, kot recimo slikanica »Pacek in packa«. V prvi knjigi se nerednost spremeni v prijetno mikavno povest, v drugi pa se nerednost prikazuje po šolarskem geslu — to smeš, tega ne smeš. Prav pri tej knjigi pa dobra ilustracija rešuje situacijo. (Se nadaljuje)

Ilustracija h knjigi Čarobna kreda, kjer oživi vse, kar nariše dečkova čarobna kreda

NOVE KNJIGE

Čapek Karel: Stopinje. Koper, Lipa 1957. str. 200. Zgodbe te knjige so izbrane iz treh Čapkovih novelističnih zbirk. Zgodbe in novele so napisane na zelo napet in zanimiv način z iskreno prizadevnostjo in ljubeznijo do človega in skrbjo za družbo v kateri je živel.

Bevk France: Mali upornik. Ljubljana, Mladinska knjiga 1957. str. 153. V zbirki »Bevkova izbrana mladinska dela« je izšel kot deseti zvezek. Dejanje te povesti se dogaja na Tolminskem leta 1942, ko so se zbirali v gozdovih prvi primorski uporniki in je počila v tolminskih hribih prva partizanska puška.

Berna Paul: Konjiček brez glave. Ljubljana, Mladinska knjiga 1957. str. 156. Mladinska detektivska povest, v kateri so glavne osebe otroci in se vse suče okrog navadne igrače. Otrokom, ki se zbirajo okrog starega trikolesa »Konjička brez glave«, neznanci tega ukradejo. V lovu za tatovi se živo in v najlepši luči pokaže ta otroški kolektiv, pokaže se njihova volja, spretnost, iznajdljivost, pogum, plemenitost in odkritosrčnost. Povest je leta 1955. dobila veliko literarno nagrado za mladinsko literaturo v Franciji.

Manzi Alberto: Mreže se zapirajo. Ljubljana, Mladinska knjiga 1957. str. 95. To mladinsko delo nagrajeno s Collodijevo nagrado v Italiji, opisuje veliko bobrovo družino v času, ko so pri nas še živeli bobri. Življenje bobra je opisano do potankosti, njegovi prijatelji in sovražniki, spoznamo njegove radosti in bridkosti, predvsem pa njegovo delo pri gradnji naselbin in nasipov.

Marx Karel: Beda filozofije. Ljubljana, Cankarjeva založba 1957. str. 208. Slovenska izdaja tega dela pomeni važno dopolnitev doslej izdanih del klasikov marksizma-leninizma. Važna je tudi zaradi tega, ker se še vedno pojavljajo nazori, ki spominjajo na Proudhonove in s katerimi je Marx že davno obračunal. Delo je napisano 1847. l. kot odgovor francoskemu malomeščanskemu socialistu Proudhonu na njegovo knjigo: »Filozofija bede«.

Spet sem doma

Zaključek knjige Ferda Kozaka »Potovaj sem v domovino«, ki je bila lani nagrajena kot najboljše pisateljsko delo. V njem pokojni pisatelj s silno umetniško izrazno močjo opisuje svojo trnjevo pot skozi italijanska taborišča in povratek v domovino, ki ji je posvetil vso svojo ljubezen in velike sposobnosti.

Drugo jutro se je ustavil pod oknom mojega stanovanja kamion in odpeljali smo se na letališče. Dolge vrste letal so stale tam in naposled sem med njimi zagledal tudi številko tistega, s katerim bomo, kakor je bilo rečeno, poleteli mi. Možje v oblekah mehanikov so se sukali okrog njega. Pregledovali so stroj in notranjščino letala. Trajalo je precej časa, preden smo mogli spraviti svojo prtljago v njegov trup. Kadili smo še zadnje cigarete, ko je privozil do letala velik, angleški vojaški kamion in je obstal. Za volanom je sedela mlada ženska v uniformi. Malomarno je potegnila zavore, potem si je pa prižgala cigareto in je gledala nas, ki smo se pripravljali na polet. Imela je zlate lase in zelo svetle, modre oči. Bila je lepa, toda njen obraz je bil kakor iz kamna, hladen, negiben in, skoraj bi mogel reči, zamolklo okruten. Vendar je v njenih očeh utripal plamen osveščene ženskosti, ki se je pa zdel kakor zastrt in odmaknjen. Čuden, nedoločljivega izraza poln obraz. Ko sem že sedel v letalu, sem nehote spet pomislil nanj. Obličje vojne! Ali pustolovske razpuščenosti? Hladna senca v razbeljeni pustinji? Krik iz džungle? Krik iluzij?

Motorji so zabrneli in pravljica se je pričela. Preden sem se prav znašel, sem izgubil mesto Bari izpred oči. Pod nami se je pokazala nakodrana morska plan. Bil je jasen, samega sonca poln dan. Čeprav se je letalo gnalo z veliko brzino skozi prostor, se mi je čas zazdel težak in len. Minute so minevale počasi, kakor bi trudne kaplje lezle po ne prav gladki ploskvi navzdol. Dvigali smo se zmeraj više in razgibanost morja se je polagoma zabrisavala. Dokler nisem ozrl pod seboj enovite, modre prostranosti, prav takšne, kakor je bilo nebo nad nami. Bilo je, kakor da smo zaprti v neskončno veliki, sinji, sijoče svetlobe polni školjki. V daljavi se je pokazala zemlja. In že smo leteli nad dalmatinskim otočjem. Že sem gledal otoke, na katerih se je razpoznala vsaka steza. Obrežni pesek in skale so jih obdajale kakor beli venci in pod njimi se je videlo, kakor z modrim steklom pokrito, kako padajo njihova pobočja proti morskemu dnu. V Zadru se nam je pridružila zaščita. Nekaj lovcev, ki so kakor razposajeni otroci poplesavali okrog nas. Tedaj smo leteli že nad celino, nad ozemljem, po katerem so bile razmeščene posadke nemške vojske. Nedaleč od nas se je vračala proti jugu velika skupina letečih trdnjav, ki so se srebrno blesketale v soncu. Oziral sem se po hribovitem svetu v globini, kakor bi hotel odkriti tam kakšne pregibe življenja. Nenadoma pa mi je od leve strani nekaj belega seglo v oči. Ozrl sem se in sem zagledal na obzorju zasnežene vrhove naših gora. Čudovita, vznemirljiva prikazen, da sem se onemel zagledal vanjo. Belo, molčeče, neizpremenljivo znamenje na obzorju sveta pod menoj. In znamenje na obzorju mojega življenja! Letalo se je spuščalo niže in pod menoj so rasli gozdovi, pokazale so se njive, ravnice in komaj vidne vasi. Nato se je svet zdolaj v globini začel prevračati. Zvoniki so se nagibali, zemlja je zdaj planila proti nam, zdaj se je spet nekam ugreznila. Začutil sem naše kraje. Začutil sem jih kakor nekaj, kar je bilo polno rahlo zapuščene skromnosti. Toda čez te zelo izrazite občutke je lila topla, tiha radost. Spet sem doma, sem si rekel, kakor da se je v meni oglasil odmev iz davnih let, ko je včasih odprl oče hišna vrata in je z istimi besedami stopil čez prag. Vendar ta dom ni bil v meni živ kot neko določeno domovanje, pač pa sem ga začutil kot velik, prostran, prelep prostor.

Letalo se je dotaknilo tal, nekajkrat se je streslo, zdrknilo je po travi, se zaobrnilo in je obstalo. Odprla so se vrata. Tam je stala velika gruča ljudi. Množica znanih obrazov in zraven tudi množica neznanih mi soldatov, ki so tekali sem in tja in so si dali opravka pri letalu. Bila je naša vojska na svojem osvobojenem ozemlju, ki je bila zrasla iz upora, iz štiri leta trajajočih bojev in iz revolucije. Obdana okrog in okrog od sovražne ji vojske, trdna, nezlomljiva, zmagovita. In tam je bila naša zemlja. Začutil sem opojne vonjave mladih trav, ki so po njih bili nametani šopi rumenih trobentic in pisanih pomladanskih cvetlic. Po tenkih brezah so se razvešale tenčice nežnega zelenja in breskve so bile obložene s težkim, bogatim rožnatim cvetjem. Dišalo je po nabreklih popkih in po mokri prsti. Naša zemlja! Bilo je, kakor da sem primaknil obraz k njenim nedrom in me je omamila opojnost njenih skrivnosti. V tistem trenutku se je moja misel dotaknila mnogočesa hkrati. Krvi, ki je to zemljo v minulih letih pojila. Mrtvih mož in žena in fantov in deklet in otrok, ki so tedaj mirno spali v njenem naročju. In čistega curka lepote in resnice, ki je iz dobe v dobo potekal iz našega človeka in se je v njem zrcalila njena podoba.

Z napeto, zavzetosti polno zbranostjo v sebi sem se spustil iz letala na trdna tla.

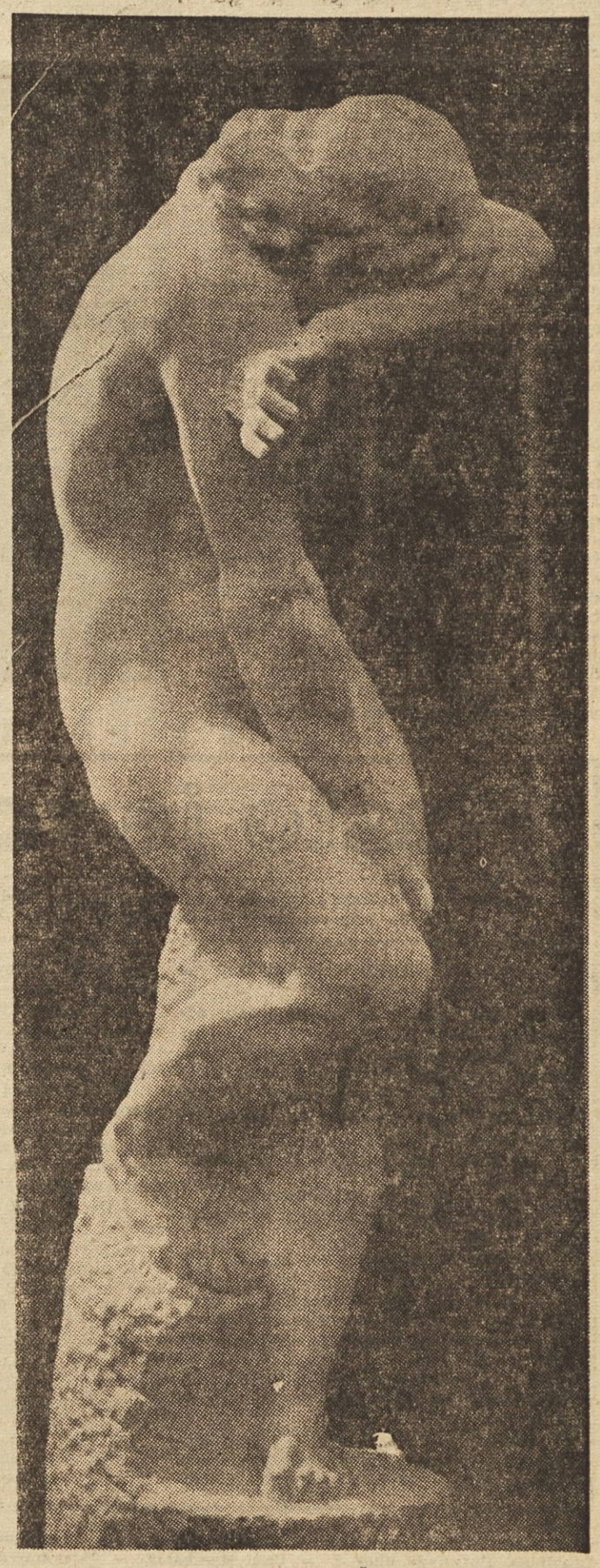

Augustinčič — Žena

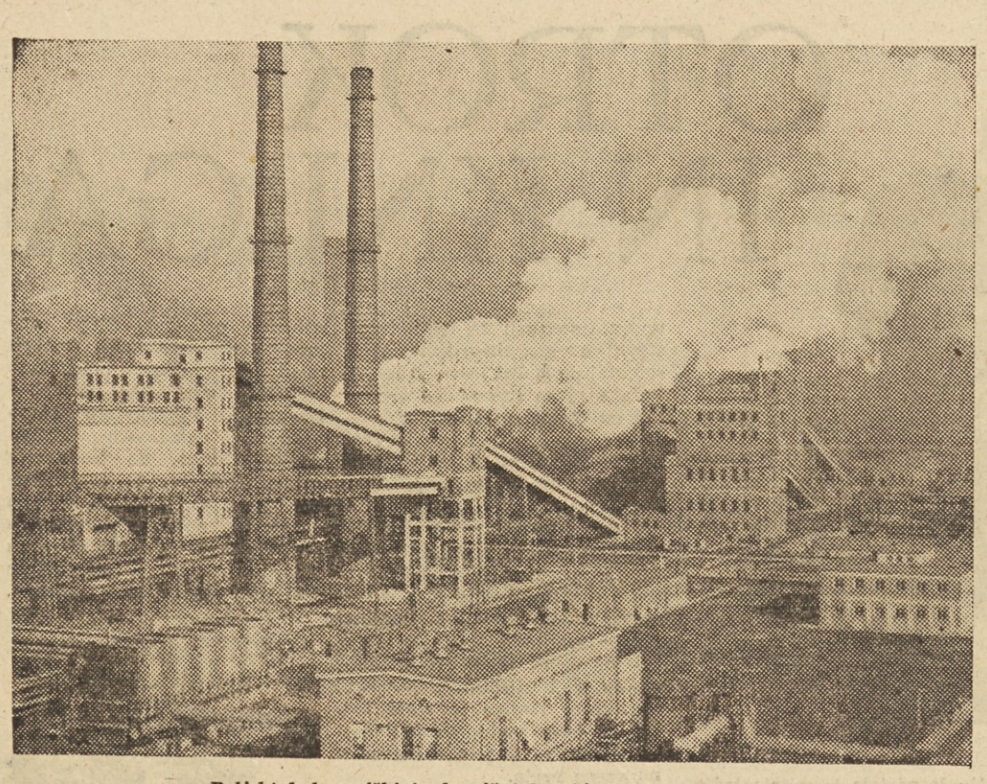

Poljski koksarniški in kemični kombinat »Imeni Lenina«

KAJ SE DOGAJA V INDONEZIJI

Izkušnje delavskih svetov na Poljskem

»Lotili smo se organizacije delovnega časa. Zaradi posebnega značaja tovarne so delavci delali prej mesečno 256 ur. Sedaj pa smo izdelali pravilnik, ki ne pozna ne nedelj in ne praznikov. Dalavec dela 7 dni, nato pa ima 48 ur počitka. S tako organizacijo dela smo zmanjšali število ljudi na posameznih delovnih mestih. Zanimivo je, da je ministrstvo računalo, da bo treba za tak sistem povečati število zaposlenih za nad 700. Dejansko pa nismo zaposlili na novo niti enega delavca. Tretja stvar pa je naš način oblikovanja dobička. Z ministrstvom smo se dogovorili, da vzamemo za osnovo lansko leto. Za 100-odstotno izpolnitev lanskega plana ob istih cenah ne dobimo ničesar. Kar pa naredimo več in kolikor znižamo lastno ceno, to je naš dobiček, ki ga delimo z državo po ključu 20 odstotkov državi, 80 odstotkov pa nam. Teh 80 odstotkov, ki ostanejo podjetju, delimo takole: 50 odstotkov za plače, premije specialne premije za najbolj rentabilne obrate, 40 odstotkov za gradnjo stanovanj, 5 odstotkov sindikatu za pomoč starcem in za socialne dajatve, 3 odstotke sindikatu za pomoč ogroženim družinam in 2 odstotka v sklad direktorja. Letos bo dobil vsak delavec iz dobička eno plačo in pol. Seveda bodo dobili več tisti, ki delajo v boljših obratih in tisti, ki so v podjetju delj časa. To je pri nas potrebno zaradi velike fluktuacije. Delavec, ki je neupravičeno manjkal en dan, zgubi pravico na polovico deleža iz dobička, tistemu, ki je neupravičeno manjkal dva dni, odbijemo 80 odstotkov, če pa je neupravičeno manjkal tri dni, ne more biti udeležen na plači iz dobička. Pred uvedbo eksperimenta je znašala odsotnost od dela povprečno 14 %, odkar pa smo uvedli novo delitev dobička, odstotek odsotnih nenehno pada.«

Razgovor je bil čudovit. Počutil sem se tako, kot nekaj tednov poprej med razgovorom z nekaj najboljšimi predsedniki delavskih svetov z Gorenjskega in brez zamere — še nekoliko bolje — kajti ti ljudje tu v Dvoryh uvajajo prave revolucionarne spremembe za poljske razmere. Slika pa bi ne bila popolna, če ne bi vsaj na kratko omenil tudi rezultatov, ki jih je s svojim eksperimentom dosegel delavski svet v kemičnem kombinatu. Pet let so govorili, da so stroški pri proizvodnji pare visoki, v zadnjem letu pa so brez vsake rekonstrukcije samo s tem, da so uvedli temeljit red, prihranili pri pari 25 milijonov dinarjev. Pri katalizatorju so prihranili 5 milijonov dinarjev, začeli so na novo proizvajati kot stranski proizvod sodno apno itd. Sintetični šelak so proizvajali tudi poprej, toda po eksperimentu je proizvodnja tako narasla, da krijejo vse poljske potrebe. Proizvodnjo pleksiglasa so povečali od dobrih 13 ton na 40 ton letno itd., itd. Tako delo pa je terjalo tudi reorganizacijo delavskega sveta. Sedaj ima vsak obrat svoj delavski svet, ki je sestavljen iz sedmih do osmih ljudi, vsi ti pa sestavljajo tudi centralni delavski svet, katerega prezidij (upravni odbor), je sestavljen iz 23 članov. V celotnem delavskem svetu je 55 odstotkov delavcev.

Upam, da ta precej strnjen posnetek razgovora dovolj pokaže uspehe, ki so jih dosegli v letu dni. Za to, da bi lahko pravilno razumeli uspeh, pa ne bo škodilo, če navedem, s kakšnimi težavami se morajo boriti. Vsa omenjena načela veljajo samo znotraj tovarne. Navzven pa poslujejo še vedno po načelih centralnega planiranja. Prav to povzroča največje težave, kajti že čez nekaj mesecev se je pokazalo, da ni mogoče ločiti sistema notranje rentabilnosti od realizacije proizvodnje, od nastopanja na trgu. Nastajajo namreč številne nesmotrnosti. Tako imajo na primer prepolna skladišča karbida, tako da so morali proizvodnjo ustaviti, na trgu pa karbida ni dovolj. Do tega je prišlo iz enostavnega vzroka, ker ministrstvo ni dalo dispozicije, kam je treba karbid poslati, sami pa kljub številnim interesentom karbida ne smejo prodajati. Drug primer: Izven plana so izdelali 23 ton medicinskega bencina, ki ga na Poljskem ni mogoče kupiti v apotekah. Toda ker ministrstvo v svojih planih ni predvidelo proizvodnje takega bencina, leži vsa proizvodnja v skladiščih in ga ne morejo, pravilneje, ne smejo prodati. Uradnik na ministrstvu še ni dal spiska, komu lahko pošljejo bencin.

(Dalje prihodnjič)

Delavci so zavzeli podjetja

Po izjalovljenem atentatu na indonezijskega predsednika Sukarna in po skupni akciji Zahoda proti upravičenim zahtevam Indonezije, naj jim Nizozemska prepusti Zahodno Novo Gvinejo, se je v Indoneziji zgodilo več pomembnih dogodkov.

Ogorčeni Indonezijci so takoj po seji Generalne skupščine OZN, na kateri so z večino glasov zavrnili zahtevo indonezijske vlade, naj se Nizozemska umakne iz Zahodne Nove Gvineje, svojega zadnjega oporišča v indonezijskem otočju, zahtevali, naj vlada odgovori z ostrimi ukrepi. V mestih so izbruhnile demonstracije, sindikati so napovedali 24-urno stavko, delavci so zavzeli poslopja nizozemskih družb in pozvali vlado, naj jih vzame pod svojo upravo. Izvolili so nova vodstva podjetij, v katerih so le indonezijski delavci in nameščenci.

Vlada je ugodila težnji delavcev in prevzela upravo vseh nizozemskih družb in veleposestev. Toda ni jih nacionalizirala. Indonezijski minister za kmetijstvo Sadžarvo je izjavil, da državna uprava nizozemskih plantaž in družb »ne pomeni nacionalizacije ne zaplembe«. Pripomnil je, da je vlada sklenila prevzeti velike nizozemske plantaže, in jih upravljati zato, ker se lahko zgodi, da bi lastniki plantaž poskusili izvršiti sabotažna dejanja na svojih dosedanjih posestvih. Plantaže bodo ostale v državni upravi, dokler ne bodo razčiščeni odnosi z Nizozemsko. Sadžarvo je pripomnil, da bivšim lastnikom njih premoženje ne bo vrnjeno, dokler ne bodo ugodili indonezijskim zahtevam glede Zahodne Nove Gvineje. Pa tudi potem, ko bodo plataže vrnjene, Nizozemcem ne bo dovoljeno, da bi imeli v indonezijskem gospodarstvu odločilno vlogo.

Spor okrog Zahodne Nove Gvineje se je začel že leta 1948 ob ustanovitvi Indonezije. Nizozemci ki so vladali na indonezijskem otočju 340 let, so prepustili mladi republiki vse otoke razen Zahodne Nove Gvineje.

Zahodna Nova Gvineja meri nad 400.000 kvadratnih kilometrov, prebivalcev pa ima le slab milijon. Prebivalci žive v veliki zaostalosti in strahotni revščini, vendar je otok zelo bogat. Odkrili so precejšnje zaloge nafte. Nizozemska trdi, da te kolonije noče prepustiti Indoneziji samo zato, ker bi rada civilizirala Papuance, ki žive v Zahodni Novi Gvineji. Pri tem pa misli na nafto in na strateško pomembnost tega otoka.

Spor se je tako zaostril, da bosta Nizozemska in Indonezija verjetno prekinili razen gospodarskih tudi diplomatske stike, kar bo seveda škodovalo obema deželi. »Toda ni druge poti,« je pred dnevi dejal indonezijski minister Subido, »preostala nam je samo ta pot, če hočemo ostati zvesti sebi in narodu.«

Kljub močnemu odporu rasistov, zlasti na Jugu, se v ZDA vendarle vse bolj uveljavlja enakopravnost med belci in črnci na vseh področjih javnega življenja in tudi v šolah, kot vidimo na naši sliki.

KONGRES KITAJSKIH SINDIKATOV

Proizvajalci naj upravljajo podjetja

PRETEKLI TEDEN SE JE V PEKINGU ZAČEL 8. KONGRES VSEKITAJSKE FEDERACIJE SINDIKATOV, NA KATEREM SO GOVORILI O ŠTEVILNIH POMEMBNIH PROBLEMIH SOCIALISTIČNE IZGRADNJE NA KITAJSKEM

Iz referatov in razprave je razvidno, da se kitajski sindikati zavzemajo za izvajanje tako imenovane množične partijske politike, se pravi za čim tesnejše stike z delovnimi ljudmi, hkrati pa za poučevanje ljudi, da bi razumeli potrebo po prilagajanju osebnih interesov posameznikov splošnim interesom skupnosti.

Izkušnje dosedanje dejavnosti konferenc delavskih predstavnikov v podjetjih (torej tistih organov, ki so poklicani mobilizirati široke delovne množice za neposredno udeležbo pri reševanju proizvodnih, socialnih in drugih vprašanj) so predstavniki sindikatov Partije in vlade zelo pozitivno ocenili. Podpredsednik Centralnega komiteja Komunistične partije Kitajske Liu Šao Či in predsednik Vsekitajske federacije sindikatov Lao Jora U sta v svojih govorih opozorila na vrednost izkušenj konferenc delavskih predstavnikov ter poudarila, da je potrebno te izkušnje uporabljati v vsakdanji praksi in jih vnašati v vsa tista podjetja, ki jih doslej še niso uporabljala.

Iz vseh govorov in razprav na kongresu je razvidno, da se je tudi na Kitajskem uveljavila zamisel o udeležbi proizvajalcev pri upravljanju podjetij in da je ta zamisel že napravila izpit v vsakdanji praksi kitajskih delavcev.

Trg v Adenu, britanski koloniji na skrajnem jugu Arabskega polotoka

MOZAIK

V znamenju Alžira

V decembru in januarju se bodo v Franciji zvišale cene kakim 130 industrijskim predmetom za 10 do 15 %. Razen tega bodo ponovno podražili električno energijo za 4 %, plin za 8 %, železniški promet za 12 %, blagovni promet pa za 10 %. Časopise bodo podražili za 15 do 20 frankov. Vlada je že zvišala cene mesu, mleku, olju in nekaterim drugim najpomembnejšim živilom.

Vsi francoski sindikati so poslali vladi ostre proteste, v katerih groze z novimi stavkami ter ogorčeno odklanjajo naklepe vlade, da bi preložila bremena alžirske vojne na pleča delavcev.

Stavka kmetijskih delavcev

Kmetijski delavci v Italiji so v vsej deželi napovedali dvodnevno stavko, ki jo je organizirala Generalna konfederacija dela. Stavkajoči so zahtevali zboljšanje socialnega zavarovanja, ureditev pomoči v primeru brezposelnosti in izenačenje z industrijskimi delavci glede dodatkov na plačo. Hkrati so protestirali proti načrtu zakona o agrarnih pogodbah, o katerih je tiste dni razpravljal italijanski parlament.

Spet spopad v tržaški ladjedelnici

Ravnateljstvo tržaških ladjedelnic je pretekli teden izzvalo nov spopad z delavci, ki že več tednov stavkajo, da bi dosegli izenačenje plač s plačami genovskih kovinarjev. Sklenilo je namreč, da jim ne bo izplačalo zaostankov. Delavci pa so na ta sklep odgovorili z »belo stavko«, se pravi, ostali so na delovnih mestih in se v znak protesta niso lotili dela. Tedaj je ravnateljstvo poklicalo policijo z očitnim namenom, da bi prišlo do spopada in da bi stavkovno gibanje tako dobilo politični in morda celo protidržavni pečat. Delavci tej provokaciji niso hoteli nasesti, čeprav so upravne prostore zasedle močne policijske sile. Nato je posredoval vladni komisar, toda že med telefonskim razgovorom med njim in sindikalnimi voditelji je postavil pogoje, naj se delavci vrnejo na delo. Medtem pa v ladjedelnici Sv. Marka ni bilo mogoče preprečiti odgovora na provokacijo. Začelo je frčati kamenje in razbitih je bilo več oken ter podrtih nekaj vrat. Ravnateljstvo je moralo popustiti in izplačati delavcem vse zaostanke.

Krepitev Socialistične stranke Italije

Centralni komite gibanja »Unita Popolare«, ki ga vodi bivši voditelj italijanskega gibanja Parri, je z veliko večino sklenil, da se bo gibanje priključilo Socialistični stranki Italije. Na osnovi doseženega sporazuma med obema strankama bo v vodstvu Socialistične stranke sprejetih 6 predstavnikov »Unita Popolare«, ki bodo imeli posvetovalni glas. Gibanje »Unita Popolare« je pri zadnjih volitvah dobilo 150.000 glasov, v parlamentu pa nima nobenega predstavnika.

Mesto je rdeče

V spomin na oktobrsko revolucijo in na tiste jeseniške ljudi, ki so se je udeležili. Po pripovedovanju Franceta Mežka napisal Miha Klinar

— Poročnik, pokličite sla nazaj! Dati mu moram vendar svoje papirje!

Poročnik je na polkovnikovo povelje odhitel za slom.

— Kakšen je položaj med vojaki? — je vprašal pribočnika, ko sta bila sama.

— Pred petimi minutami sem bil med njimi. Bratijo se z našimi! Zdi se mi, da predolgo odlašaš.

— Štab moramo dobiti, — ga je prekinil polkovnik.

— Da, — se je strinjal pribočnik.

— Igor naj pripravi zasedo in jo odpošlje takoj za slom!

Poročnik se je urnil s sopihajočim podoficirjem.

— Tu so moji papirji! Brez njih bi major Samojedov in oficirji morda ne prišli. Mogli bi me imeti še za kakega preoblečenega boljševika.

— Nemogoče! — je trdil poročnik... — Pričakovali so vas vendar že predvčerajšnjim...

— No, dobro! Vseeno vzemite s seboj moje papirje in ukaz, naj gospodje nemudoma pridejo sem, — je polkovnik rekel podoficirju in ga odslovil skupaj s pribočnikom. Nato se je obrnil k poročniku:

— V koliko časa menite, poročnik, da bodo tu?

— Najkasneje v pol ure, gospod polkovnik, — je odgovoril poročnik.

— Prav! Midva bova ostala tu in počakala gospode! — je rekel polkovnik in opazil, da bi poročnik raje šel v »restavracijo«. Zato je rekel: — Praznovali bomo potem. Saj me razumete! Ne bi bilo prav, da bi dosedanje poveljstvo mesta počakala v pivnici.

— Da, to ne gre, gospod polkovnik, — se je vdal poročnik.

Polkovnik je pijano zazdehal.

— Boste žganja, gospod polkovnik! — je uslužno vprašal poročnik.

— Ne, hvala. Že tako ga čutim preveč. Prekleto močno vodko imate, poročnik! In jaz moram sprejeti še gospoda dosedanjega poveljnika in gospode oficirje. Zato ne smem piti. Vi pa lahko pijete, kolikor prenesete. Ne sramujte se pred menoj! Pijte in pripovedujte mi kaj o sebi!

Poročnik Ivan Ivanovič je pil in pripovedoval, kakor mu je bil ukazal polkovnik. Govoril je o tisočih in tisočih vojakih, ki jih je bil ta leta vzgojil za domovino. Imel je smolo, da ni nikoli prišel na fronto, dasi je bila ta želja največja v njegovem življenju. Večkrat je prosil,a vselej so ga zavrnili z motivacijo, da ga potrebujejo v globokem zaledju kot izkušenega predelovalca človeškega materiala v vojake. Tako je ostal vsa leta v tem mestu in zaradi tega ni mogel tako hitro napredovati, kakor tisti oficirji na frontah...

— Jaz vas bom dal, kakor sem pred vami, prav gotovo kmalu povišati, — ga je za hip prekinil polkovnik.

— V čast mi bo, — je hotel reči poročnik, a ni, da bi si polkovnik tega ne razlagal kot častihlepje in neskromnost. Srečen smehljaj, ki se mu je razlil ob polkovnikovih besedah po obrazu, je hitro skril v čašo in jo izpil do dna. Nato si je takoj natočil novo. Kakor da bi polkovnikova obljuba dala žganju še večjo moč, se ga je začelo nenadoma močno oprijemati. Polkovnik je to z zadovoljstvom opazil.

Poročnik je začel polkovniku razlagati svoje preizkušene vzgojne metode. Ob žganju je popolnoma pozabil, da se v resnici niso obnesle. Hotel je pred polkovnikom zablesteti.

— Pri vzgoji, — je govoril in besedam se je poznala opitost... — Pri vzgoji sem se posluževal preizkušenih metod. Kot dober psiholog sem namreč spoznal sredstva, ki zanesljivo predelajo še tak slab človeški material v odličnega vojaka. Odličen, mislim dober in poraben vojak pa je samo tisti, ki je pasje vdan. Zato je treba človeka zdresirati kakor psa, spremeniti ga v besnega psa, ki popade vsakogar, ki mu ga gospodar pokaže, gospodarja pa si ne upa, dasi ga je ta pri dresuri mučil in trpinčil. Zakaj? Zato, ker mu je gospodar vlil tako dozo strahu, da si niti pomisliti ne upa, da bi ga popadel. Zato je treba pri vzgoji v vojake človeški material najprej ponižati kakor psa in izbiti iz njega vse razen strahu. Strah pa je treba stopnjevati ali, kakor pravim jaz, vlivati v takih dozah, da si človeški pes ne drzne niti v sanjah pomisliti na upor. Samo strah in samo strah je tisto sredstvo, s katerim lahko obdržiš podrejene v brezkompromisni pokorščini. Te metode bi se morali mnogo bolj posluževati v naših vojašnicah, pa bi nikoli ne prišlo do tega, kar danes doživljamo... Glejte, jaz sem pobege k rdečim ustavil. Dal sem vsakega desetega obesiti...

In poročnik je z užitkom opisoval vsako najmanjšo podrobnost tega grozotnega dejanja.

— Da bi jih videli, gospod polkovnik, kako so bingljali. Zvonili bi lahko z njimi kakor s kremeljskimi zvonovi. Psi pa so prestrašeno zijali, zijali, ne da bi si upali bevskniti. To vam je bila slika, gospod polkovnik! Da bi videli, gospod polkovnik! In zdaj so moji vojaki res porabni, poslušni psi...

Skozi stene so prodrli kriki od zunaj, nato so se oglasili tudi iz »restavracije«, kjer so popivali poročnikovi najzanesljivejši s polkovnikovimi ljudmi. Ti kriki so presekali poročnikov samogovor.

— Kako sijajno se zabavajo, — je pijano rekel poročnik, meneč, da kriče opiti podoficirji in vojaki.

— Da, sijajno se zabavajo, — je rekel polkovnik s spremenjenim glasom, ki ga poročnik ni bil vajen... — Tudi midva bi se lahko bolj zabavala!

— Boste pili, gospod polkovnik? — je rekel poročnik in dvignil čašo.

Kriki so skoro prevpili poročnikov stavek. Polkovnik je spoznal znak.

— Boste pili? — je ponovil poročnik in držal v roki kozarec.

— Le izpijte! — je rekel trdo polkovnik... — Potem pa dvignite roke! — in nameril na poročnika pištolo.

— Gospod polkovnik? — se je začudil poročnik, misleč, da se polkovnik šali.

— Upam, da boste poslušni kakor pes? Roke kvišku! — je zavpil polkovnik, da e je poročnik v hipu streznil. Z grozo je opazoval v roki plavolasega polkovnika črno ..klo, naperjeno vanj in ni mogel ničesar razumeti.

— Ali je polkovnik zblaznel? — ga je prešinilo. Popil je preveč žganja in zdaj ne ve, kaj dela!

Naj je bilo karkoli, cev, naperjena vanj, je bila resnica. Le migljaj polkovnikovega prsta bi zadostoval in poročnika ne bi bilo več.

— Roke kvišku!

Poročnik je dvignil roke in z blaznim strahom gledal polkovnika. Polkovnik je prav gotovo zblaznel, je mislil. Tedaj so se odprla vrata in vstopil je polkovnikov pribočnik. Naglo je stopil k poročniku in ga razorožil, nato pa rekel:

— Tovariš Volodja, naloga izpolnjena!

Glasilo sindikatov Slovenije izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik France Boštjančič. — Tisk Časopisno-založniškega podjetja »Slovenski poročevalec« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Cufarjeva ulica 2. — Dom sindikatov. — Telefon uredništva in uprave 32-031, uredništvo 32-538, uprava 30-046. — Poštni predal 284. — Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-606-1-221. — List izhaja vsak petek. — Rokopisov ne vračamo. — Mesečna naročnina 40 din, četrtletna 120 din, polletna 240 din, celoletna 480 din; posamezna številka 10 din.